

Nr 332.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass; given Stockholms slott den 19 mars 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Utan hinder av vad i § 27 mom. 1 och 2 värnpliktslagen stadgas rörande värnpliktigs utbildningstid må Konungen förordna, att utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass, tilldelade rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och marinen, ävensom för värnpliktiga studenter och med dem i värnpliktshänseende likställda av samma årsklass skall minskas genom de värnpliktigas hemförlovning under det antal dagar, som Konungen för varje truppslag av hären eller tjänst vid marinen närmare bestämmer.

§ 2.

Värnpliktig, som icke önskar komma i åtnjutande av den i § 1 omnämnda minskning av utbildningstiden, äger efter därom hos veder-

börande militärmyndighet gjord framställning kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 19 mars 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen yttrade chefen för förstnämnda departement, statsrådet Hansson följande:

»Uti en till 1919 års urtima riksdag avlåten proposition (nr 9) framlade Kungl. Maj:t till riksdagens antagande förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m. Ifrågasvarande lagförslag innebar:

1:o) att tiden för första tjänstgöringen för *vapenföra värnpliktiga* av 1919 års klass — studenter och likställda undantagna — skulle avkortas

vid fotfolket med 130 dagar eller från 250 till 120 dagar,

vid trängen i egentlig trängttjänst och i sjukbärartjänst med 30 dagar eller från 150 dagar till 120 dagar,

Kungl. Maj:ts
proposition
till 1919 års
urtima riks-
dag med
förslag till
lag om ändrad
utbildningstid
för vissa
värnpliktiga
av 1919 års
klass m. m.

vid trängen i egentlig sjukvårdstjänst likaledes med 30 dagar eller från 180 dagar till 150 dagar, samt

vid intendenturtrupperna ävenledes med 30 dagar eller från 210 dagar till 180 dagar;

2:o) att tjänstgöringstiden för *icke vapenföra värnpliktiga* av 1919 års klass — studenter och likställda undantagna — skulle avkortas med 30 dagar eller från 240 dagar till 210 dagar; samt

3:o) att den uti § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskrivna uttagningen för utbildning till *underbefäl och fackmän* icke skulle äga rum bland värnpliktiga, tillhörande 1919 års klass.

Riksdagens
skrivelse den
2 oktober
1919.

Uti skrivelse den 2 oktober 1919, nr 10, anförde riksdagen, att det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget avsåge att, i avvaktan på resultatet av den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende, åstadkomma en av förhållandena redan nu påkallad inskränkning av övningstiden för den stora huvudmassan värnpliktiga av 1919 års klass. Då emellertid den allmänna försvarsrevisionen ännu icke blivit igångsatt, måste man givetvis räkna med, att en liknande åtgärd kunde komma att behöva vidtagas jämväl med avseende å värnpliktiga, tillhörande 1920 års klass. Innan man nådde fram till ett definitivt ordnande av vårt försvarsväsende, hade man således att emotse ett provisorium, som sannolikt komme att beröra minst två årsklasser värnpliktiga. Under sådana förhållanden måste det enligt riksdagens uppfattning ligga synnerlig vikt uppå, att de åtgärder, som under provisoriet vidtoges, bleve så tillfredsställande som omständigheterna det medgäve.

Vid den granskning, som riksdagen ur nu angivna synpunkt underkastat den kungl. propositionen, hade riksdagen ansett sig kunna biträda den däri föreslagna avkortningen av första tjänstgöringen för *vapenföra värnpliktiga* vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna. Däremot hade riksdagen icke kunnat undgå att finna, att propositionen företedde en brist i så måtto, att behörig hänsyn icke tagits till specialvapnen tilldelade värnpliktiga ävensom till studenter och med dem i värnplikts-hänseende likställda. Detta hade självfallet sin grund däruti, att tiden ej medgivit utförande av den särskilda utredning, vilken ansetts erforderlig för att kunna framlägga förslag rörande ändring i omförmälda värnpliktigas tjänstgöringstid. Enligt riksdagens uppfattning talade emellertid synnerligen starka skäl för att jämväl dessa båda kategorier värnpliktiga komme i åtnjutande av en avkortning av den för dem nu föreskrivna utbildningstiden. Det syntes därför angeläget, att frågan härom upptoges till behandling i så god tid, att förslag i ämnet om möjligt

kunde hinna föreläggas 1920 års riksdag. Därest, såsom riksdagen förutsatte, särskilda sakkunniga komme att i och för den allmänna försvarsrevisionen inom den närmaste tiden tillkallas, syntes det lämpligt att åt dessa uppdraga att i nu förevarande hänseende verkställa erforderlig utredning och framlägga därpå grundat förslag.

Vidkommande härefter tjänstgöringstidens längd för *icke vapenföra* hade riksdagen jämväl funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag. I likhet med försvarskommissionen och i anslutning till vad föredragande departementschefen uti sitt till statsrådsprotokollet avgivna yttrande i ämnet anført, förutsatte emellertid riksdagen, att därest genom senare beslut om repetitionsövningarnas inskränkning den sammanlagda utbildningstiden för de fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga komme att understiga 210 dagar, motsvarande avkortning av tjänstgöringstiden borde äga rum såväl för de icke vapenföra som för trängen och intendenturtrupperna tilldelade värnpliktiga. Då av handlingarna i ärendet framginge, att en del icke vapenföra av 1919 års klass redan befunne sig i tjänstgöring, borde uppmärksamhet ägnas däråt, att dessa, så vitt möjligt vore, icke komme att fullgöra längre tjänstgöring än som kunde bli för de icke vapenföra av denna årsklass bestämd.

Vad slutligen anginge frågan om inställande av den i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskrivna uttagningen för utbildning till *underbefäl eller fackmän*, hade riksdagen ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts härutinnan framställda förslag.

På grund av vad sålunda anförts, vilket självfallet icke finge anses vara i något avseende prejudicerande för den kommande försvarsrevisionen, anmälde riksdagen, att Kungl. Maj:ts i propositionen nr 9 framställda förslag av riksdagen bifallits.

I överensstämmelse med riksdagens sålunda fattade beslut utfärdades den 10 oktober 1919 »Lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m.» (Svensk författningssamling nr 642).

Sedan Kungl. Maj:t den 12 november 1919 uppdragit åt en kommission att *dels* i första rummet verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om en provisorisk avkortning av första tjänstgöringstiden för värnpliktiga, tilldelade härens specialvapen och marinen, ävensom för studenter och med dem likställda och rörande övriga av 1919 års urtima riksdag i dess förenämnda skrivelse nr 10 berörda spörsmål, *dels* verkställa utredning och avgiva förslag om en revision av Sveriges försvarsväsende, har nämnda kommission, den s. k. försvarsrevisionen, med skrivelse den 12 februari 1920 till Kungl. Maj:t överlämnat »Betänkandet

Försvarsrevisionens förslag rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass.

och förslag rörande minskningen av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass.»

Uti nämnda betänkandet har försvarsrevisionen föreslagit, att vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass, tilldelade rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och marinen, ävensom studenter och med dem i värnplikts-hänseende likställda av samma årsklass skulle erhålla avkortning i den dem enligt gällande värnpliktslag åliggande utbildningstid genom hemförlovning under det antal dagar, som i nedanstående tabell för varje särskild kategori anges.

Värnpliktskategori.	Antal dagar.		
	Första tjänstgöring.	Repetitions-övning år 1920.	Tjänstgöring i en följd. Annan tjänstgöring.
Vapenföra värnpliktiga i allmänhet: (§ 27 mom. 1 A värnpliktslagen)			
vid rytteriet	90	—	—
» fält- och positionsartilleriet	90	—	—
» fästningsartilleriet:			
a) de, som påbörjat första tjänstgöringen den 11 juni 1919	32	—	—
b) de, som påbörjat första tjänstgöringen den 31 oktober 1919	87	—	—
» ingenjörtrupperna	90	—	—
» marinen i allmän tjänst	—	—	90
» » sjötjänst och stationstjänst	—	—	90
» » kustartilleritjänst	87	—	—
Vapenföra studenter och med dem i värnplikts-hänseende likställda: (§ 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen)			
vid fotfolket	—	30	—
» rytteriet	—	42	—
» fält- och positionsartilleriet	—	42	—
» fästningsartilleriet	—	35	—
» ingenjörtrupperna	—	35	—
» trängen	—	30	—
» intendenturtrupperna	—	30	—
» marinen i allmän tjänst och sjötjänst	—	—	60
» » kustartilleritjänst	42	—	—

Värnpliktskategorier.	Antal dagar.		
	Första tjänstgöring.	Repetitions-övning år 1920.	Tjänstgöring i en följd. Annan tjänstgöring.
Vapenföra medicine studerande, veterinärer, tandläkare, apotekare, ingenjörer, elektroingenjörer och intendenten: (§ 27 mom. 1 D värnpliktslagen)			
<i>Hären:</i>			
medicine studerande.....	—	—	45
veterinärer.....	—	—	45
tandläkare.....	—	—	45
apotekare.....	—	—	45
<i>Marinen:</i>			
ingenjörer och elektroingenjörer.....	—	—	60
intendenten.....	—	—	60
medicine studerande.....	—	—	60
Icke vapenföra:			
De i § 27 mom. 2 B värnpliktslagen omförmälda.....	—	—	30
De i § 27 mom. 2 C värnpliktslagen omförmälda.....	—	—	30

Såsom av tabellen framgår, har revisionen föreslagit, att första tjänstgöringen för rytteriet samt fält- och positionsartilleriet tilldelade »vapenföra värnpliktiga i allmänhet» avkortas med 90 dagar. För att detta skall kunna ske har emellertid revisionen ansett en reduktion av de vid dessa truppslag befintliga stamhästarna erforderlig. Revisionen har därför föreslagit, att den kassation av stamhästar, som enligt gällande bestämmelser skall äga rum under hösten innevarande år, vid ifrågakavarande truppslag verkställas snarast möjligt nu på våren, ävensom att kassationsprocenten vid rytteriet höjes från 9 till 18 procent.

Vid uppgörandet av sina förslag rörande avkortning av tjänstgöringstiden för »vapenföra värnpliktiga i allmänhet» har revisionen, utgått från den förutsättningen, att riksdagens beslut i ämnet komme att fattas så tidigt, att en hemförlovning av de värnpliktiga kunde i förekommande fall äga rum redan från och med den 1 mars 1920. Skulle emellertid denna förutsättning av det ena eller andra skälet icke kunna uppfyllas, måste givetvis hemförlovningen taga sin början å

en senare tidpunkt. Härav följde då, att det i förenämnda tablå angivna antalet dagar, varunder hemförlovning skulle äga rum, måste minskas. Därest hemförlovningen icke skulle kunna taga sin början förr än den 15 mars skulle exempelvis av den för första tjänstgöringen vid kavalleriet fastställda perioden från och med nämnda dag återstå 169 dagar. Med den av revisionen föreslagna uppdelningen av de värnpliktiga i två omgångar, skulle alltså varje hemförlovningsperiod komma att omfatta 84 dagar. Med hänsyn till nu angivna förhållanden och då det i varje fall borde överlämnas åt Kungl. Maj:t att vidtaga de mindre jämkningar beträffande in- och utryckningsdagar m. m., som i särskilda fall kunde finnas vara av omständigheterna påkallade, hade revisionen icke ansett sig böra i det förslag till lag i ämnet, som av revisionen utarbetats, intaga några närmare bestämmelser rörande det dagantal, varmed avkortningen av tjänstgöringstiden skulle ske, utan givit lagen en sådan avfattning, att det överlämnades åt Kungl. Maj:t att förordna, att utbildningstiden för de värnpliktiga, varom här vore fråga, skulle avkortas genom de värnpliktigas hemförlovning under det antal dagar, som Kungl. Maj:t för varje truppslag av hären eller tjänst vid marinen närmare bestämde.

Då det för åtskilliga av de värnpliktiga kunde vara förenat med svårigheter att under de relativt korta ledighetsperioderna förskaffa sig lämplig sysselsättning, borde det medgivas de värnpliktiga, som sådant önskade, att efter därom hos vederbörande militärmyndigheter gjord framställning kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken de inkallats.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts, hade revisionen uppgjort följande

Förslag

till

Lag

om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Utan hinder av vad i § 27 värnpliktslagen stadgas rörande värnpliktigs utbildningstid må Konungen förordna, att utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass, tilldelade rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och marinen, ävensom för värnpliktiga studenter och med dem i värnpliktshänseende

likställda av samma årsklass skall minskas genom de värnpliktigas hemförlovning under det antal dagar, som Kungl. Maj:t för varje truppslag av hären eller tjänst vid marinen närmare bestämmer.

§ 2.

Värnpliktig, som icke önskar komma i åtnjutande av den i § 1 omförmälda minskning av utbildningstiden, äger efter därom hos vederbörande militärmyndighet gjord framställning kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för revisionens förslag, ävensom rörande det sätt, varpå den föreslagna avkortningen av tjänstgöringstiden i varje fall ansetts böra genomföras, tillåter jag mig hänvisa till revisionens förenämnda betänkande, vilket i sedvanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens ledamöter.

Vid försvarsrevisionens betänkande äro fogade tre särskilda yttranden, nämligen *dels* av herr S. H. Kvarnzelius, *dels* av herrar friherre H. Fleming, L. Widell, C. G. Hammarskjöld och D. Pettersson *dels* ock av herrar J. Nilsson, E. Wigforss, P. A. Hansson och V. Larsson.

Herr *Kvarnzelius* reservation avser revisionens förslag rörande avkortning av tjänstgöringstiden för kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och marinen tilldelade vapenföra värnpliktiga i allmänhet. Reservanten anser en så långt gående avkortning av tjänstgöringstiden för ifrågasvarande värnpliktiga, som revisionens majoritet föreslår, icke vara tillräddig med hänsyn till såväl de värnpliktigas som den fast anställda manskapspersonalens utbildning. Då reservanten emellertid är av den uppfattningen, att all den lättnad, som med hänsyn till utbildningsarbetets bedrivande och den inre tjänstens upprätthållande är möjlig att genomföra, bör beredas de värnpliktiga, men han icke på grundvalen av den i och för frågans bedömande infordrade utredningen kunnat bilda sig ett bestämt omdöme, med vilket antal dagar en avkortning av tjänstgöringstiden skulle kunna i varje särskilt fall vidtagas, föreslår reservanten, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att hemförlova ifrågasvarande värnpliktiga av 1919 års klass i den utsträckning, som med hänsyn till ett ändamålsenligt bedrivande av utbildningsarbetet samt erforderlig häst- och materielvård kan i varje fall visa sig möjlig.

Reservationer.

Den av friherre *Fleming m. fl.* framställda reservationen riktar sig jämväl mot revisionens förslag rörande avkortning av tjänstgöringstiden för vapenföra värnpliktiga i allmänhet, tilldelade rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och marinen. Reservanterna föreslå, att hemförlovning av ifrågavarande värnpliktiga skall äga rum under det antal dagar, som Konungen med hänsyn till ett tillfredsställande bedrivande av utbildningsarbetet och erforderlig vård av hästar och materiel i varje särskilt fall finner lämpligt.

Den av herr *Nilsson m. fl.* avgivna reservationen avser revisionens förslag om avkortning av tjänstgöringstiden för studenter och med dem i värnpliktshänseende likställda. Reservanterna föreslå, att de vapenföra av denna kategori erhålla en avkortning i utbildningstiden med 130 dagar samt de icke vapenföra en avkortning med 90 dagar.

Över försvars-
revisionens
förslag
avgivna
yttranden.

Över försvarsrevisionens betänkande och förslag hava till följd av särskilda remisser yttranden avgivits

dels av chefen för generalstabén, vilken i ärendet hört inspektörerna för infanteriet, kavalleriet, artilleriet och trängen samt cheferna för fortifikationen och intendentturkåren ävensom generalfältläkaren,

dels av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, efter samråd med medicinalstyrelsen, i fråga om förslaget genomförbarhet med hänsyn till den för närvarande vid arméns truppförband rådande stora sjukligheten, särskilt beträffande influensan,

dels av arméförvaltningen i fråga om vad försvarsrevisionen föreslagit beträffande kassationen av hästar vid kavalleriet och artilleriet ävensom beträffande de särskilda kostnader, som bliva en följd av förslaget genomförande,

dels av chefen för marinstabén, vilken i ärendet hört högste befälhavaren över kustflottan, chefen för mariningenjörkåren, chefen för marinintendenturkåren, marinöverläkaren och chefen för kustartilleriet,

dels av marinöverläkaren i samråd med medicinalstyrelsen i fråga om genomförbarheten av revisionens förslag med hänsyn till hälsotillståndet — särskilt förekomst av influensa — vid marinen,

dels ock av marinförvaltningen, i samråd med chefen för marinstabén, angående verkningarna i ekonomiskt hänseende av ett genomförande av revisionens förslag beträffande marinen.

De sålunda i ärendet avgivna yttrandena torde såsom bilagor få vidfogas statsrådsprotokollet (*Bil. A—R.*).

Departements-
chefen.

Vad först beträffar frågan rörande avkortning av tjänstgöringstiden för »vapenföra värnpliktiga i allmänhet», finner jag mig böra biträda det av

försvarsrevisionens majoritet härutinnan framställda förslaget. Uti sina i ärendet avgivna yttranden hava visserligen vederbörande militära myndigheter, under framhållande av de olägenheter i skilda avseenden, som skulle bliva en följd av förslagets genomförande, avstyrkt bifall till det samma. Att här närmare ingå på ett bemötande av den av myndigheterna sålunda uttalade uppfattningen, anser jag emellertid icke erforderligt. Vad myndigheterna i ärendet nu anfört sammanfaller nämligen i allt väsentligt med vad som av dem tidigare inför försvarsrevisionen gjorts gällande och följaktligen inom revisionen varit föremål för ingående prövning.

Såsom i det föregående omförmälts, har revisionen vid uppgörandet av sina förslag till avkortning av tjänstgöringstiden för nu ifrågavarande kategori värnpliktiga utgått från, att riksdagens beslut i ämnet fattades så tidigt, att en hemförlovning av de värnpliktiga kunde i förekommande fall äga rum redan från och med den 1 mars. Då denna tidpunkt emellertid redan är förliden, följer härav, att det av revisionen föreslagna, i ovan intagna tablå angivna antalet dagar, varunder hemförlovning skulle äga rum, måste i flertalet fall minskas. Under antagande av att riksdagens beslut i ämnet, såsom sannolikt är, icke hinner fattas förr än under förra hälften av nästinstundande april och att hemförlovningen följaktligen icke gärna kan taga sin början förr än tidigast den 15 i samma månad, kommer exempelvis av den för första tjänstgöringen vid kavalleriet fastställda perioden från och med nämnda dag att återstå 138 dagar. Med en uppdelning av de värnpliktiga i två omgångar, kommer alltså under angiven förutsättning varje hemförlovningsperiod att omfatta 69 dagar i stället för av revisionen föreslagna 90 dagar. På samma sätt torde jämväl en begränsning av hemförlovningsperiodernas längd för övriga värnpliktiga behöva vidtagas. Beträffande en grupp värnpliktiga, nämligen de fästningsartilleriet tilldelade, som påbörjat första tjänstgöringen den 11 juni 1919, anser jag mig böra framhålla, att dessa med hänsyn till den tidpunkt, då ärendet kunnat framläggas för riksdagen, icke komma i åtnjutande av någon som helst avkortning av första tjänstgöringen. Ifrågavarande värnpliktiga, vilka enligt revisionens förslag skulle hemförlovats under 32 dagar, komma nämligen att utrycka den 2 nästinstundande april efter att hava fullgjort hela den i värnpliktslagen stadgade första tjänstgöringen om 295 dagar.

Med hänsyn till vad särskilt högste befälhavaren över kustflottan anfört, synes böra tagas under förnyat övervägande, huruvida hemförlovningen av marinens värnpliktiga bör ske i omgångar på sätt försvarsrevisionen föreslagit eller huruvida icke lämpligare vore, att samtliga värnpliktiga hemförlovades på en gång under slutet av tjänstgöringsperioden.

Vad härefter studenter och med dem i värnplikthänseende likställda angår, har utgångspunkten för försvarsrevisionens förslag beträffande avkortningen av tjänstgöringstiden för de vapenföra varit, att dessa värnpliktiga skulle kunna för sina studier *helt* disponera den hösttermin, som vid olika läroanstalter tager sin början i slutet av augusti eller i början av september innevarande år. I detta syfte har revisionen föreslagit, att vapenföra studenter och likställda skola helt befrias från årets repetitionsövningar, omfattande vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna 30 dagar, vid fästningsartilleriet och ingenjörtrupperna 35 dagar samt vid rytteriet, fältartilleriet och positionsartilleriet 42 dagar. Då repetitionsövningarna emellertid vid de särskilda vapenslagen taga sin början å olika tider, växlande mellan den 31 augusti och den 10 september, borde, för att terminen skulle kunna fullt utnyttjas, de värnpliktiga, som visade sig vara därav i behov, befrias jämväl under erforderlig del av första tjänstgöringen. För de värnpliktiga, vilka fullgöra sin tjänstgöring i en följd eller hava densamma indelad i militärutbildning, fackutbildning och facktjänstgöring, har avkortningen bestämts med ledning av vad som föreslagits för de värnpliktiga, vilkas utbildningstid är fördelad i en första tjänstgöring och repetitionsövningar. För icke vapenföra studenter och likställda föreslår revisionen en avkortning av tjänstgöringstiden med 30 dagar.

Såsom förut nämnts, har jag i egenskap av ledamot i försvarsrevisionen jämte tre andra av försvarsrevisionens ledamöter vid ärendets behandling i revisionen reserverat mig mot revisionens i förevarande hänseende framställda förslag. Uti det av reservanterna avgivna särskilda yttrandet har anförts följande:

»Den i värnpliktslagen för dessa värnpliktiga föreskrivna övningstiden är avsevärt längre än övningstiden för övriga värnpliktiga. Vid bedömandet av frågan om övningstidens avkortning måste tagas hänsyn härtill. Ur rättvisesynpunkter borde alltså de värnpliktiga studenterna beredas en större avkortning än övriga, det vill säga en procentuellt lika stor avkortning som dessa. I vart fall synes oss icke kunna förebringas rimliga skäl för att låta värnpliktiga studenter få endast en mindre avkortning. För vår del ha vi förordat, att dessa värnpliktiga beredes en lika stor avkortning som övriga här ifrågavarande värnpliktiga.

Vi ha då utgått ifrån, att genom befrielse framdeles för dessa övriga från fullgörandet av en repetitionsövning, skulle de med den av revisionen nu föreslagna avkortningen erhålla en sammanlagd avkortning på omkring 130 dagar på hela den föreskrivna utbildningstiden. Med hänsyn härtill ha vi inom revisionen förordat framläggandet av förslag om en avkortning på 130 dagar av den i värnpliktslagen stadgade utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga studenter och med dem i värnplikthänseende jämställda.

Denna avkortning borde i allmänhet så anordnas, att den komme att omfatta årets repetitionsövning, i de fall där sådan åligger dessa värnpliktiga, samt att återstoden av avkortningen lägges på första tjänstgöringen genom tillbakaflyttande av utryckningsdagen. Den sistnämnda delen av avkortningen skulle komma att omfatta vid infanteriet, trängen och intendenturtrupperna 100 dagar, vid fästningsartilleriet och ingenjörtrupperna 95 dagar samt vid rytteriet och fält- och positionsartilleriet 88 dagar. Beträffande värnpliktiga medicine studerande, veterinärer, tandläkare och apotekare synes oss lämpligast med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser, som annars skulle uppstå för statsverket, att avkortningen sker på så vis, att ifrågavarande värnpliktiga befrias från fullgörandet av andra årets militärutbildning, samt att återstoden av de 130 dagar, med vilka avkortning skulle ske, frändrages facktjänstgöringen. Beträffande flottan tilldelade värnpliktiga studenter och likställda synes den av oss förordade avkortningen i övningstiden lämpligast böra anordnas på sätt som marininstabschefen i sina yttranden med anledning av försvarsrevisionens frågor anvisat. Rörande ifrågavarande värnpliktiga vid kustartilleriet bör avkortningen, såsom chefen för kustartilleriet anvisat, ske genom utryckningsdagens tillbakaflyttande till den 23 maj.

Vad slutligen angår icke vapenföra värnpliktiga studenter och likställda ha vi inom revisionen förordat en avkortning på 90 dagar i deras övningstid, vilken lämpligast bör förläggas till slutet av deras tjänstgöringstid.

Vi ha ingalunda förbisett, att den av oss här förordade avkortningen kommer att medföra militära olägenheter. I likhet med vad som varit fallet beträffande övriga värnpliktiga, hava vi emellertid ifråga om studenterna hävdadt, att en avkortning bör genomföras, även om den militära utbildningen därigenom måste i viss mån eftersättas. Av de militära myndigheternas yttranden framgår, att det för de värnpliktiga studenternas utbildning uppställda målet icke kan nås under en sålunda avkortad övningstid. I allmänhet skulle dock dessa värnpliktiga kunna utbildas till underbefäl och sålunda ett resultat av visst militärt värde ändå vinnas. En särskild olägenhet, som skulle följa med en avkortning enligt vårt förslag är, att de vapenföra värnpliktiga studenterna vid infanteriet icke skulle stå till förfogande såsom instruktörer för de värnpliktiga, som inrycka till första tjänstgöring i början av maj innevarande år. Med hänsyn till det ringa antal sådana instruktörer, som skulle kunna tilldelas varje regemente, har dock icke den anförda synpunkten av behovet om förstärkning av underbefälet synts oss vara av den vikt att kunna motivera ett undantag ifråga om den föreslagna avkortningen för de värnpliktiga studenterna vid infanteriet.

Med anledning av det anförda tillåta vi oss föreslå, att de vapenföra värnpliktiga studenterna av 1919 års klass och med dem i värnpliktshänseende likställda beredas en avkortning i sin utbildningstid med 130 dagar samt att de icke vapenföra studenterna av 1919 års klass och med dem likställda beredas en avkortning i sin utbildningstid med 90 dagar.»

Under återopande av vad sålunda i nu återgivna yttrande anförts, finner jag mig böra tillstyrka, att tjänstgöringstiden för vapenföra studenter och likställda på sätt i förenämnda reservation föreslagits avkortas med 130 dagar. Den omständigheten, att hemförlovningsperioderna för »vapenföra värnpliktiga i allmänhet» på grund av anförda omständigheter i flertalet fall måste bli mindre än försvarsrevisionen föreslagit, synes mig

icke böra föranleda någon motsvarande begränsning i fråga om vapenföra studenter och likställda.

Vad de icke vapenföra studenterna och likställda angår, skall flertalet av dem utrycka från tjänstgöringen den 26 juni 1920. Då, såsom förut nämnts, riksdagens beslut i ärendet icke torde kunna fattas förr än under förra delen av april månad, bliver det icke möjligt att bereda de värnpliktiga, vilka skola utrycka nämnda dag, den av reservanternas föreslagna avkortningen av tjänstgöringstiden med 90 dagar. För att de emellertid må erhålla största möjliga lättnad i tjänstgöringen, böra de hemförlovas, så snart förhållandena det medgiva. I de fall åter, där tjänstgöringstidens förläggning det medgiver, bör hemförlovningen omfatta 90 dagar.

Med anledning av vad arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse samt marinöverläkaren därom i sina avgivna yttranden anfört, anser jag mig böra framhålla, att alla sådana åtgärder, som erfordras för att förebygga den vid vissa truppförband och avdelningar härjande influensaepidemiens spridning genom de värnpliktiga till den civila befolkningen, givetvis böra vidtagas.

Vad slutligen angår försvarsrevisionens förslag om verkställande redan nu på våren av kassationen av stamhästar vid kavalleriet och artilleriet samt höjande av kassationsprocenten vid det förra truppslaget, ansluter jag mig till revisionens uppfattning, att åtgärder böra vidtagas för att bringa stamhästantalet i bättre överensstämmelse med manskapstillgången. Med hänsyn till vad myndigheterna i förevarande hänseende anfört, torde det emellertid böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att närmare besluta rörande det sätt, varpå den av revisionen föreslagna reduktionen av stamhästantalet bör genomföras.

Mot det av revisionen framlagda lagförslagets avfattning har jag icke annat att erinra än att en mindre formell jämkning synes böra i § 1 vidtagas.»

Departementschefen uppläste härefter uppgjort »*Förslag till lag om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass*» samt hemställde, att detta förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

E. Lilliebjörn.

Bil. A.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 23 februari 1920 har Eders Kungl. Maj:t befallt chefen för generalstaben att skyndsamt avgiva utlåtande över »försvarsrevisionens betänkande I», innehållande förslag till minskning av

utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass. I anledning härav får i underdånighet jag härmed anföra följande.

Försvarsrevisionens förslag ävensom vid detsamma fogade reservationer avse möjligheten av en minskning av utbildningstiden för ifrågasvarande värnpliktiga, allt i överensstämmelse med eller i anslutning till den av varje särskild meningsgrupp förebragta motiveringen.

Försvarsrevisionen vill överlåta åt Konungen att bestämma den hemförlovning, varigenom utbildningstiden skulle minskas, men har å skilda ställen i betänkandet, med sammanfattning uti tabellen å sid. 225 och 226 avgivit ett förslag till det antal dagar för olika ifrågakommande värnpliktsgrupper, som hemförlovningen borde omfatta.

Herr *Kvarnzelius* yrkar, att hemförlovningen skall av Kungl. Maj:t bestämmas i den utsträckning, som kan i varje fall visa sig möjlig med hänsyn till ett ändamålsenligt bedrivande av utbildningsarbetet samt erforderlig häst- och materiellvård.

Den av herr friherre *Fleming* m. fl. avgivna reservationen innebär, att hemförlovning må äga rum under det antal dagar, som Konungen med hänsyn till ett tillfredsställande bedrivande av utbildningsarbetet och erforderlig vård av hästar och materiel i varje särskilt fall finner lämpligt.

I den av herr *Johan Nilsson* m. fl. avgivna reservationen påyrkas, att de vapenföra studenterna av 1919 års klass må erhålla 130 dagars avkortning i sin utbildningstid, samt att motsvarande avkortning för de icke vapenföra studenterna av samma klass skall bestämmas till 90 dagar.

I de yttranden, som jag avgivit den 15 och 27 december 1919 rörande föreliggande och därmed sammanhängande spørsmål, och vilka återfinnas i försvarsrevisionens betänkande å sid. 10—28, 42—44, 62—63, 79—81, 100—103 m. fl. ställen, har jag närmare utvecklat de skäl, som ur försvarets synpunkt tala mot en nedsättning av de värnpliktigas utbildningstid. Dessa skäl synas i det föreliggande betänkandet över huvud icke hava blivit motsagda. Jag får sålunda hänvisa till ovannämnda båda yttranden. Vad som säges i desamma har nämligen i allmänhet sett tillämpning även på de av försvarsrevisionen gjorda framställningarna. Genom ett bifall till dessa skulle härordningens effektivitet komma att minskas i betydande grad, något som icke kan vara tillrådligt. Det lär vara ovedersägligt, att i samma mån som värnpliktstjänstgöringen avkortas, vare sig genom nedsättning av första tjänstgöringen eller genom indragning av repetitionsövningar, avlägsnas målet att vid mobilisering kunna uppställa en operations- och

stridsduglig fälthär. I samma riktning skulle försvarsrevisionens förslag att minska antalet stamhästar vid kavalleriet komma att verka.

I nyss åberopade båda yttranden ävensom i vederbörande truppslagsinspektörers motsvarande, i december 1919 avgivna yttranden har redogjorts för de betydande olägenheter, som med hänsyn till utbildning och utbildningsresultat skulle följa av en minskning av den första tjänstgöringen för de *vapenföra värnpliktiga* av 1919 års klass vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna. Ryttrar-, artillerist- och ingenjörsoldatutbildningen komme att bli otilfredsställande, och den värnpliktige förmådde icke fylla sin plats vid mobilisering. Det sålunda sagda gäller även, då utbildningen försiggår under normala förhållanden d. v. s. under de förutsättningar, på vilka härordningen blivit byggd och bland vilka tillgången av i truppförbandens stater upptagen fast anställd personal torde vara en av de viktigaste. Det är nämligen icke minst med hänsyn till befintligheten av denna stampersonal, som tiden för de vapenföra värnpliktigas första tjänstgöring blivit beräknad och bestämd för att nå målet: meddelandet åt dem av sådana kunskaper och färdigheter, att de bli vuxna de krav, som i fält ställas på dem. Då för närvarande utbildningsförhållandena icke äro normala, utan i allmänhet sett ogynnsamma ligger det i sakens natur, att avkortning i den första tjänstgöringen kommer att verka synnerligen ofördelaktigt. De menliga verkningarna därav komma även att sträcka sig till den fast anställda personalen av alla grader.

Kraven på soldaten i fält hava enligt den senaste krigserfarenheten icke minskats, fast mer stegrats. Ur samma krigserfarenhet torde icke några giltiga eller väl grundade skäl kunna hämtas för en minskning av tiderna för den första tjänstgöringen, sådana dessa bestämts i den svenska värnpliktslagen. Ifrågavarande tider hava tillmätts så knappt, som ansetts möjligt för att till rikets värn kunna uppställa en operations- och stridsduglig fälthär. Det ligger i sakens natur, att de ovan antydda ofördelaktiga följderna av en avkortning i tiden för den första tjänstgöringen göra sig mindre gällande, i samma mån som avkortningen förknappas, men olägenheterna av en minskad första tjänstgöring kunna icke undvikas, även om minskningen skulle bestämmas betydligt mindre, än vad försvarsrevisionen föreslagit.

Såväl av herr Kvarnzelius' reservation som ock i än högre grad av den av herr friherre Fleming m. fl. avgivna, framgå de svårigheter och olägenheter, varmed en minskning i den första tjänstgöringen skulle vara förenad. I dessa reservationer gjorda uttalanden innebära mycket starka skäl mot försvarsrevisionens yrkanden. Med kravet, att utbild-

ningsarbetet samt häst- och materielvården må kunna bedrivas på ett ändamålsenligt, resp. tillfredsställande sätt, låter någon avkortning i tiden för den första tjänstgöringen sig icke förena.

Den av försvarsrevisionen ifrågasatta minskningen av de *vapenföra studenternas* och med dem i värnpliktshänseende likställdas tjänstgöring avser dels befrielse från dem innevarande år åliggande repetitionsövning, dels förkortad första tjänstgöring för de värnpliktiga, vilka för sina studier äro i behov av tidigare ledighet än den dag, då nämnda tjänstgöring eljest skulle avslutas. Genom befrielsen från repetitionsövningen i år skulle en viktig länk i de vapenföra studenternas utbildning avklippas. Därigenom kommer deras utbildning såsom plutonchefer (i motsvarande befattning) att lida allvarligt men. En avkortning av den första tjänstgöringen med det antal dagar, som skulle erfordras för att i tid kunna begynna avsedda studier, medför naturligen ock olägenheter för utbildningen, såväl deras egen som ock utbildningen vid de truppförband, vid vilka de tjänstgöra såsom instruktörer. Genom den av herr Johan Nilsson m. fl. avgivna reservationen skulle de vapenföra studenternas utbildning lida synnerligen stort avbräck samt deras användning såsom instruktörer vid infanteriet m. fl. truppslag i det stora hela omöjliggöras.

Beträffande de *värnpliktiga medicine studerandena* äro i chefens för generalstaben yttrande den 15 december 1919 (sid. 183—185 i försvarsrevisionens betänkande) angivna de motiv, som tala mot en nedsättning av deras utbildning. Då den föreslagna minskningen i tjänstgöringen omfattar en tid av 45 dagar, och då ifrågavarande värnpliktigas utbildning redan är 45 dagar kortare än de vapenföra studenternas och i övrigt ordnad på ett för dem och deras studier förmånligt sätt, innebär den ifrågasatta åtgärden en eftergift i fråga om de för militärläkarbanan erforderliga kvalifikationerna.

Vad försvarsrevisionen i sitt betänkande å sid. 223—224 anført beträffande *icke vapenföra studenters* och likställdas värnpliktstjänstgöring synes snarare tala mot än för en avkortning av densamma med 30 dagar. Denna avkortning skulle vålla olägenheter med avseende på deras utbildning eller i fråga om den tjänst, som de förrätta vid expeditioner o. d. Genom en avkortning med 90 dagar, i överensstämmelse med den av herr Johan Nilsson m. fl. avgivna reservationen, skulle nyss antydda olägenheter ytterligare stegras. Utbildningens mål komme att gå förlorat. Vid expeditioner (högre staber m. fl.) skulle synnerligen stora svårigheter uppstå. Man bleve i saknad av expeditionsbiträden just under den tid, som dessa vore i besittning av största rutinen.

I likhet med förfaringssättet vid besvarandet av försvarsrevisionens frågor i slutet av år 1919 har jag anhållit om yttranden från inspektörerna för infanteriet, kavalleriet, artilleriet och trängen, chefen för fortifikationen, generalintendenten och generalfärtläkaren.

Samtliga dessa yttranden bifogas i underdånighet. Mot desamma har jag över huvud icke något att erinra, utom vad angår uttalandena angående minskning av tjänstgöringen för vapenföra medicine studerande m. fl. samt icke vapenföra studenter och likställda i egentlig sjukvårdstjänst. En minskning i dessa avseenden kan, såsom jag tillförne framhållit, icke undgå att utöva en menlig inverkan på arméns läkarvård och sjukvård.

Stockholm den 3 mars 1920

Underdånigst

LARS TINGSTEN.

Chef för Generalstaben.

E. af Klercker.

Bil. B.

Till Chefen för Generalstabén.

Med anledning av i skrivelse den 23 februari 1920, n:r 59, begärt yttrande i fråga om »Betänkande och förslag rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass», i vad detsamma berör infanteriet, får jag äran härmed anföra följande:

**I. Vapenföra studenter och med dem i värnpliktshänseende
likställda vid fotfolket.**

Beträffande de vapenföra värnpliktiga studenterna och med dem i värnpliktshänseende likställda föreslår försvarsrevisionen, att de skola befrias från dem innevarande år åliggande repetitionsövning om 30 dagar.

Enligt revisionens yttrande å sid. 143 i »Betänkandet» avses emellertid under provisorietiden ingen ändring i ändamålet med dessa värnpliktigas utbildning, med andra ord de böra fortfarande utbildas till plutonchefer. Den tid, som enligt nu gällande bestämmelser härför avses, uppgår till 485 dagar, fördelade med en första tjänstgöring om 425 dagar och därefter två repetitionsövningar om vardera 30 dagar.

Med hänsyn till det för utbildningen uppsatta målet, att skapa vid mobilisering dugliga plutonchefer, måste åt de vapenföra studenterna under första tjänstgöringen meddelas dels den soldat- och dels den befälsutbildning, som erfordras för att de under repetitionsövningarna skola kunna tjänstgöra såsom befäl i vederbörlig befattning, d. v. s. såsom plutonchefer. Vad de inlärt under första tjänstgöringen måste alltså tillämpas och befastas under de båda för dem föreskrivna repetitionsövningarna; först sedan detta skett kan man med fog göra gällande, att plutonchefsutbildningen är fullbordad och ändamålet med utbildningen nått.

Vill man därför draga konsekvenserna ur försvarsrevisionens här ovan å sid. 143 anförda yttrande — och det synes mig att så både kan och bör ske — måste man bestämt avråda ifrån den av revisionen ifrågasatta avkortningen i utbildningstiden av 30 dagar.

Försvarsrevisionen har även framhållit, att då den första tjänstgöringen avslutas först den 10 september, borde de värnpliktiga, vilka för sina studier äro i behov av tidigare ledighet, erhålla befrielse jämväl under erforderligt antal dagar av första tjänstgöringen.

Skulle så bliva förhållandet, ginge dessa värnpliktiga miste om utbildningen under den sista tiden av soldatskolan eller just den tid, då övningar i större förband — så långt detta låter sig göra — äga rum, och då särskilt fälttjänst och dithörande grenar av utbildningen äro föremål för övning; därtill kommer att regementena samtidigt miste dessa sina instruktörer under en tid, då de synnerligen väl behövas.

II. Vapenföra medicine studerande m. fl.

Revisionen föreslår här en avkortning i utbildningstiden av 45 dagar. För så vitt denna kommer att drabba andra årets militärutbildning, har jag redan utförligt uttalat mig i denna fråga i min skrivelse av den 22 december 1919. Då mig veterligen försvarsrevisionen ej anført annat skäl för den ifrågasatta förkortningen än att »i överensstämmelse med vad i det föregående anförts torde jämväl ifrågavarande värnpliktiga böra komma i åtnjutande av en viss avkortning av tjänstgöringstiden», har jag mot den ifrågasatta avkortningen intet ytterligare att anføra utöver vad jag i min ovan omnämnda skrivelse framhållit, och får jag alltså avstyrka densamma.

III. Icke vapenföra värnpliktiga. (V. L. § 27:2 B).

För ifrågavarande icke vapenföra värnpliktiga föreslår revisionen en avkortning i tjänstgöringstiden med 30 dagar. Ett bifall härtill skulle med nödvändighet medföra, att de arbeten, för vilka nämnda värnpliktiga avses, måste utföras med lejd arbetskraft och sålunda medföra kostnader. Vill man undvika detta, torde avkortningen ej böra komma till stånd.

Av de reservationer, vilka åtfölja betänkandet, är det huvudsakligen endast den av herr Nilsson m. fl., som berör infanteriet. I denna göres gällande, att den avkortning av utbildningstiden, som av försvarsrevisionen föreslagits för värnpliktiga studenter och likställda, är för liten,

och framhålles, att densamma bort för vapenföra uppgå till 130 dagar och för icke vapenföra till 90 dagar.

Det mål, som 1914 års härordning sätter för de *vapenföra* studenternas och likställdas militära uppfostran, är vida högre än det, som är satt för det stora flertalet värnpliktiga. De skola nämligen, såsom ovan framhållits, göras lämpliga för *tjänstgöring såsom plutonchefer eller i motsvarande befattning*. För detta mål har enligt 1914 års härordning beräknats och i värnpliktslagen bestämts en icke obetydligt längre *utbildningstid* än de vanliga värnpliktigas, nämligen 485 dagar. Ett bifall till reservanternas förslag skulle följaktligen medföra, att målet för de värnpliktiga studenternas utbildning förfelades, och att armén följaktligen vid mobilisering ginge miste om ett betydande antal synnerligen välbehöfliga plutonchefer. Förslaget måste därför ur militär synpunkt betecknas såsom oantagligt.

I slutet av reservationen anføres, att det militära skäl för utbildningstidens bibehållande oförändrad, som gjorts gällande, nämligen att de värnpliktiga studenterna behövas såsom instruktörer vid soldatskolan instundande sommar, ej är av den vikt, att det kan motivera ett undantag i fråga om den föreslagna avkortningen. Såsom skäl härför anføres, att antalet instruktörer, som på så sätt skulle kunna tillföras varje regemente, är ringa.

Enligt senast tillgängliga styrkebesked över de värnpliktiga studenterna utgjorde dessas antal:

vid kompaniet i Norrköping	63
» » » Östersund	66
» » å Karlsborg	34
» kulsprutekompaniet i Skövde	84
<hr/>	
Summa 247	

Uppdelas dessa lika på de 28 infanteriregementena — vilket här göres uteslutande för att erhålla en överblick i stort av förhållandet; i verkligheten kommer naturligtvis ett färre antal på vissa och ett större antal på andra regementen — så erhåller man i det närmaste 9 instruktörer på varje regemente. Med hänsyn tagen till den oerhört stora brist på underbefäl, följaktligen instruktörer, som för närvarande råder inom infanteriet, kan detta tillskotta ej betecknas såsom ringa.

Beträffande *icke vapenföra* studenter och likställda, så skulle ett bifall till reservationen medföra dels för dem själva en betydligt för-

minskad utbildning i deras militära färdigheter och kunskaper och dels i än högre grad, än vad redan ovan är framhållet, tvinga till anlitande av lejd arbetskraft i de staber etc., där dessa värnpliktiga tjänstgöra såsom skrivbiträden m. m., och således medföra stegrade kostnader. Avkortningen bör därför undvikas.

Stockholm den 1 mars 1920.

G. W. BERGSTRÖM.

Inspektör för infanteriet.

G. W. Törngren.

Bil. C.

Till Chefen för Generalstabén.

Sedan jag genom skrivelse den 23 sistlidna februari, nr 59, anmodats inkomma med yttrande över försvarsrevisionens betänkande I i vad detsamma berör kavalleriet, har jag, efter inhämtande av kavalleriregimentschefernas yttranden i vissa däri upptagna frågor, äran härmed anföra följande, därvid anslutande mig till mitt yttrande i skrivelse den 6 december 1919, nr 620.

A. Vapenföra värnpliktiga.

1. *Försvarsrevisionens yttrande.*

Då revisionen påyrkar en avkortning av den första tjänstgöringen med 90 dagar i tvenne omgångar, har den beräknat dess inträdande fr. o. m. den 1 dennes. Detta kan tydligen icke förverkligas, utan en begränsning till kortare tid måste förutsättas. Vid bedömandet av här föreliggande fråga är detta förhållande utan inverkan.

Frågan synes mig här böra i första hand upptagas ur de synpunkter, som varit ledande vid avgivandet av mitt ovannämnda yttrande. Till en början torde då böra undersökas, i vad mån det är möjligt bedriva häst- och materialvård och vid sidan därav någon utbildning med en till 50 % reducerad kontingent vapenföra värnpliktiga.

I det nämnda yttrandet grundade sig denna undersökning på förhållandet mellan manskapstillgången för hästvård och utbildning och hästantalet vid tidpunkten för dess avgivande. För att utröna, i vad detta undergått ändring intill nuvarande tidpunkt, hava uppgifter å väsentligare förändringar infordrats. Av de inkomna yttrandena framgår, att förhållandena i en del fall försämrats, beroende på minskad tillgång icke vapenföra eller ökade handräckningskrav. I vissa fall hava i här berörda förhållanden någon förbättring inträtt, dock utan avsevärd betydelse.

En sammanfattning av det *nuvarande läget* gives i nedanstående tabell.

Truppförband	Antal man till hästvård o. utbildning.	Antal hästar att vårda.	Antal hästar per man.
K. 1	208	552	2.7
K. 2	173	589	3.4
K. 3	294	486	1.7
K. 4	244	600	2.5
K. 5, Hälsingborg	260	574	2.2
K. 5, Landskrona	158	294	1.9
K. 5, Uppsala	83	206	2.5
K. 6	382	905	2.4
K. 7	262	481	1.8
K. 8	201	633	3.1

Vad jag i min skrivelse nr 620/1919 uttalat rörande hästvård och utbildning äger sålunda sin giltighet även beträffande det nuvarande läget. Med värnpliktsstyrkans minskande till hälften, skulle för truppförbanden inträda enahanda och i vissa fall ogynnsammare förhållanden än vad i nämnda skrivelse påvisats. Nedanstående läge skulle i *detta fall* (50 % hemförlovade) inträda.

Truppförband	Antal man till hästvård o. utbildning.	Antal hästar att vårda.	Antal hästar per man.
K. 1	133	552	4.2
K. 2	99	589	5.9
K. 3	205	486	2.4
K. 4	152	600	3.9
K. 5, Hälsingborg	191	574	3.0
K. 5, Landskrona	111	294	2.6
K. 5, Uppsala	50	206	4.1
K. 6	244	905	3.7
K. 7	180	481	2.7
K. 8	105	633	6.0

I min meromnämnda skrivelse har jag påvisat, att hästvården för varje häst — däri inbegripet dess dagliga rörelse under ryttare —

ensam tager 2,5 timmar av dagens till 8 timmar uppgående sammanlagda utbildningstid. Det är då tydligt, att vid de truppförband, där antalet hästar per man överstiger 3, upphör all utbildning utöver hästvården. Med förhållanden, sådana som de i tabellen ovan vid flere förband angivna, skulle hästmaterielens krigsduglighet inom kort förstöras.

I ändamål att nedbringa stamhäststyrkan, har revisionen föreslagit vissa åtgärder, såsom omedelbart verkställande av årskassationen, ökad från 9 till 18 %, ökning av antalet utackorderade hästar samt utvidgad betesgång under sommaren.

Härvidlag må omedelbart erinras, att den sistnämnda åtgärden icke kan få någon inverkan på hästbeståndet förr än, enligt vad infordrade uppgifter giva vid handen, från en tidpunkt växlande från mitten av juni till början av juli och således långt efter det den av revisionen föreslagna avkortningen skulle hava inträtt. Till en början synes man därför helt kunna här bortse från betesgången.

Undersöker man de tvenne förstnämnda åtgärdernas betydelse, så befinnes endast *kassationen* inverka likformigt, under det utackordering är, såsom längre fram kommer att påvisas, påräknelig endast vid vissa truppförband.

Revisionen uttalar i samband med sitt förslag angående *fördubblad kassation*, att genom en dylik åtgärd stamhäststyrkan genomsnittligt skulle förbättras. I syfte att utröna, huru den av revisionen föreslagna kassationen skulle verka, hava uppgifter infordrats rörande det hästantal, som vid eventuell nu skeende kassation av 18 % skulle, ehuru för kavalieribruk fullt användbart, avhändas truppslaget. Av de inkomna uppgifterna framgår, att detta skulle uppgå till sammanlagt 665 hästar. Den ifrågasatta åtgärden synes då oförenlig med god hushållning. Den vore synnerligen olämplig även ur den synpunkt, att de övningar, vilka inverka avgörande på en avsevärd del av kassationen, äro förlagda till den senare delen av utbildningstiden, enkannerligen till repetitionsövningarna. Årskassationen, förlagd till våren, skulle innebära, att man efter repetitionsövningarnas slut under avsevärd tid framåt finge draga med sig ett antal hästar, som bort kasseras. Någon genomsnittlig förbättring av stamhäststyrkan synes således icke genom den föreslagna åtgärden komma att vinnas. Kassation på våren kan visserligen vara fördelaktig, och dylik sker nog även, men den måste begränsas nog så långt under den högsta tillåtna.

Oavsett dessa förhållanden, måste det anses innebära rätt så betänkliga följder att redan nu avsevärt beskära stamhäststyrkan, varmed följa

högst betydande olägenheter vid mobilisering, innan den härordning, som ställdes i sannolik tillkomst, ens på något sätt tagit form.

Revisionens uttalande om den för utbildningens ändamålsenliga bedrivande allt för stora stamhäststyrkan har visserligen sin giltighet, men detta förhållande har sin grund icke i för högt hästantal, utan i det stora antalet volontärvakanser, de svaga värnpliktskontingenterna och de betungande handräckningskraven. Under repetitionsövningarna kräves det fulla hästantalet, och vid mobilisering är det oftergivligen nödvändigt.

Härtill kommer, att en avsevärd — man må hoppas tillfällig — reduktion av stamhäststyrkan redan blivit inledd, såväl genom det förhållandet att nuvarande hästantal å remontdepåerna icke motsvarar behovet vid innevarande års utdelning, som än mera därigenom att det anslag, som detta år synes komma att stå till buds för inköpen, icke torde medgiva anskaffning av mera än omkring 50 % av det behövliga remontantalet.

Uppmärksamheten torde även böra fästas vid, att den reduktion, som avses genom ökad kassation och minskad remontering, komme att högst kännbart drabba remontuppfödarna, till övervägande del mindre jordbrukare. Dessa innehava nu, med årsfölen medräknade, fyra årgångar unghästar, för vilka staten är den enda köparen av betydelse. Uppköpens minskande med 50 % innebär för dessa jordbrukare en högst avsevärd förlust, måhända större än vinsten av utbildningstidens avkortning.

Med hänsyn till det förut anförda synes man berättigad uttala, att den föreslagna kassationen av 18 % är en åtgärd, som under inga förhållanden nu bör komma till utförande.

Kan därtill klarläggas, att med densamma ingalunda ernåddes det avsedda ändamålet att vinna sådan lättnad i hästvården, att verklig och allsidig utbildning kunde bedrivas, torde den ej böra vidare ifrågasättas. Reduceras det f. n. vid truppförbanden uppstallade *hästantalet med 18 %* och samtidigt styrkan innevarande vapenföra *värnpliktiga med 50 %*, erhålles den bild av förhållandena, som nedanstående tabell utvisar.

Truppförband.	Antal man till hästvård o. utbildning.	Antal hästar att vårda.	Antal hästar per man.
K. 1	133	453	3.4
K. 2	99	483	4.9
K. 3	205	399	1.9
K. 4	152	492	3.2
K. 5, Hälsingborg	191	471	2.5
K. 5, Landskrona	111	241	2.2
K. 5, Uppsala	50	168	3.3
K. 6	244	742	3.0
K. 7	180	394	2.2
K. 8	105	519	5.0

Jämföres antalet hästar att vårda per man nu med samma antal efter verkställandet av revisionens föreslagna såväl hemförlovning som kassation, erhåller man det resultat, som vidstående tabell utvisar.

Truppförband.	Hästar per man	
	Nu.	Efter revisionens förslag.
K. 1	2.7	3.4
K. 2	3.4	4.9
K. 3	1.7	1.9
K. 4	2.5	3.2
K. 5, Hälsingborg	2.2	2.5
K. 5, Landskrona	1.9	2.2
K. 5, Uppsala	2.5	3.3
K. 6	2.4	3.0
K. 7	1.8	2.2
K. 8	3.1	5.0

Av tabellen framgår, hursom siffran 3 uppnås eller överskrides i sex fall av tio, i vilka ingen utbildning utöver hästvård kunde givas. Vid K. 2 och K. 8 skulle hästmaterielen helt äventyras. Det är tydligt, att det av revisionen avsedda ändamålet icke skulle ernås genom tillämpning av enbart ökad kassation.

Det återstår då att undersöka inverkan av möjligen ökad utackordering. I syfte att erhålla klarhet i vad mån dylik anses möjlig att under den närmare framtiden åstadkomma hava uppgifter infordrats från regementscheferna angående utsikterna för sådan. De inkomna svaren angiva, att ytterligare utackordering torde kunna erhållas för nedanstående antal hästar, nämligen vid

K. 1	0
K. 2	0
K. 3	17
K. 4	0
K. 5, Hälsingborg	0
K. 5, Landskrona	0
K. 5, Uppsala	0
K. 6	20
K. 7	0
K. 8	0

Av dessa siffror torde framgå, att den ringa ökning i utackordering, som i regeln synes möjlig, icke skulle innebära någon nämnvärd lättnad i de förhållanden, som förut framhållits. Detta så mycket mera, som vid de ogynnsammast ställda regementena ökningen vore minimal eller ingen.

Revisionens förslag om ökad betesgång skulle, såsom förut påpekats, icke kunna förverkligas förr än i mitten av juni för de södra truppförbanden och i början av juli för det nordligaste. Infordrade uppgifter utvisa, att i vissa fall ökad betesgång kan påräknas inom ett område med omkring 50 km. avstånd från garnisonsorten, i andra fall icke. Ett överskridande av det angivna ungefärliga avståndet torde ej vara rådligt med hänsyn såväl till de tidsödande förflyttningarna till och från betesplatserna, som till den nödvändiga eftersynen. Då emellertid med hänsyn till revisionens föreliggande förslag den i stort sett blott under juli och augusti möjliga betesgången är utan inverkan, synes härom ej mera i detta sammanhang behöva ordas.

Vid undersökningen av de förhållanden, som kunna beräknas inträda genom vidtagande av de av revisionen föreslagna åtgärderna, torde ej böra helt förbises det läge, som medföljde utbrottet av en *epidemi* med väsentligt sjukantal vid ett truppförband, där förhållandet mellan antal man och hästar är ogynnsamt, vilket bleve fallet vid de allra flesta. Det torde ej behöva här vidare framhållas, vilken oerhörd risk materielen kunde löpa, så mycket mera som tillfällig hjälp från andra håll i sådant fall torde vara utesluten.

Av det hittills anförda torde hava framgått, hurusom den av revisionen påyrkade avkortningen av utbildningstiden, även i förening med föreslagna åtgärder till stamhäststyrkans nedbringande, skulle för vissa truppförband innebära ett ödeläggande av krigsdugligheten hos hästmaterielen, vid andra utbildningens inskränkande till enbart hästvård och vid ett mindretal utbildning i högst inskränkt omfång, framför allt i sådana övningsgrenar, som kräva längre och mera ihållande övningar.

Särskilt synes böra framhållas, att den enligt senaste krigserfarenheter oundgängligen nödvändiga specialutbildningen, såsom i *kulsprute- och signaltjänst* och *ställningskrig* och vilken ej kan givas förr än det mått av rytтарutbildning erhållits, vilket skall hava nåtts vid maj månads början, måste vid förslagens genomförande helt bortfalla.

Oavsett dessa förhållandens inverkan på de vapenföra värnpliktiga, innebärande att de i intet avseende kunna nå den utbildningsståndpunkt, som kräves för deras deltagande särskilt i repetitionsövningarnas tillämpningsövningar, och än mindre att de i ingen mån vunnit de färdigheter, som göra dem dugliga att insättas i mobiliserat förband, så skulle de föreslagna åtgärdernas verkligvardande medföra en för truppslaget ödesdiger inverkan beträffande de *stamanställda*. Under inga omständigheter kunde i så fall dessa bibringas den utbildning till underbefäl, som avses, varmed skulle följa, att den rådande knappheten å dessa förvandlades till brist. En volontäranställning, som endast medför användning till materialvård, strider mot de förpliktelser, staten åtagit sig, och förhållandet skulle endast bidra till vakansernas ökande.

Revisionens förslag kunna således i sammanfattning anses innebära,
 att vid vissa truppförband skulle materielen ödeläggas,
 att vid andra endast materiellvård kunde ske,
 att vid ett mindretal *någon* utbildning, ingenstädes närmelsevis tillräcklig, kunde givas,
 att all specialutbildning bortfölla,
 att repetitionsövningarna icke kunde utföras med avsett ändamål,
 att underbefälsutbildningen äventyrades,
 att volontärrekryteringen ytterligare försvårades, samt
 att högst betydande olägenheter uppstode vid mobilisering av kavalleriet.

2. Särskilt yttrande av herr Kvarnzelius.

Då det torde kunna förutsättas, att Kungl. Maj:t ej verkställer hemförlovning i större mån, än vad betryggande hästvård i förening med

bästa möjliga utbildningsförhållanden medgiva, synes härtill intet vara att erinra.

3. *Särskilt yttrande av friherre Fleming, herrar Widell, Hammar skjöld och Pettersson.*

Härvidlag synes det ovan anförda likaledes gälla.

B. Vapenföra studenter.

1. *Försvarsrevisionens yttrande.*

Med hänvisning till vad jag i min ovan åberopade skrivelse i detta hänseende anført, måste jag ställa mig avvisande till varje avkortning av utbildningstiden för ifrågavarande kategori, därest densamma skall kunna bli någorlunda användbar såsom biträdande instruktörer för de värnpliktiga i fred eller såsom förare av tropp i fält. I all synnerhet finner jag det ur militär synpunkt synnerligen oklokt, om de vapenföra studenterna icke komma i åtnjutande av utbildning just under den period, då de framför allt äro i tillfälle att verkligen föra trupp, och då de dessutom för utbildningen äro mest erforderliga d. v. s. under repetitionsövningarna.

2. *Särskilt yttrande av herrar Johan Nilsson, Wigforss, Hansson och Larsson.*

Utöver vad jag i min skrivelse nr 620/1919 och ovan härvidlag anført synes mig intet vara att tillägga.

Stockholm den 3 mars 1920.

TH. RUDENSCHÖLD.

Inspektör för kavalleriet.

H. von Krusenstjerna.

Bil. D.

Yttrande

angående försvarsrevisionens betänkande och förslag rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass, i vad *artilleriet* angår.

De olägenheter, som torde bli en följd av en eventuell avkortning av tjänstgöringstiden för vapenföra värnpliktiga samt vapenföra och icke vapenföra studenter, har jag i mina föregående, i försvarsrevisionens betänkande i utdrag återgivna yttranden angivit och finner jag intet skäl att frågå i desamma uttalade åsikter. Vad i dessa yttranden anförts äger i stort sett tillämpning på försvarsrevisionens nu föreliggande förslag. Detsamma gäller även de svårigheter, som torde möta vid en eventuell utackordering av stambästar samt de därmed förbundna olägenheterna.

Revisionens yttrande (se betänkandet sid. 32), att »vederbörande myndigheter angivit den högsta tänkbara avkortningen till omkring 100 dagar» synes kunna leda till missförstånd. I anledning härav torde uppmärksamheten böra fästas därpå, att ifrågavarande yttrande ingalunda får så tydas, som om härmed skulle hava sagts, att en dylik avkortning *ur utbildningssynpunkt* vore tänkbar. Jag har i mitt yttrande endast framhållit, att *tiden* icke medgäve en större avkortning än den nämnda.

Revisionen har vidare föreslagit (sid. 82), att den årliga *kassationen av stambästar* vid artilleriet skall äga rum på våren i stället för på hösten. Härigenom skulle stambäststyrkan nedbringas med c:a 9 %, motsvarande vid hela artilleriet omkring 275 hästar. Denna fråga har icke förut av mig behandlats, och anser jag mig icke kunna tillstyrka en dylik åtgärd. Kassationen skulle visserligen något minska hästantalet under sommarmånaderna, men under denna årstid möta ju i allmänhet inga större svårigheter att vid behov sända ett mindre antal djur på gräsbete, något som icke torde medföra någon kostnad, utan tvärtom en viss inbesparing för statsverket. En kassation av 275 hästar

på våren kommer sedan att medföra ett krav på motsvarande hästlejning på hösten under repetitionsövningarna, vilka ju revisionen förutsatt skola äga rum. Med nuvarande hästlejningspris torde denna anordning bliva ganska kostsam för kronan, enär utgifterna för en dylik lejdning under 42 dagar efter blott 15 kronor pr häst och dag uppgå till omkring 170,000 kronor. Härtill kommer, såsom ock vissa reserver i revisionen (sid. 236) framhållit, att en kassation på våren möjligen kommer att drabba en del djur, som icke nödvändigt bort kasseras, under det att sådana, som efter slutade repetitionsövningar befinnas kassabla, måste kvarstå i rullorna, till men för hästbeståndets kvalitet.

Vad fästningsartilleriet angår har revisionen icke i sitt betänkande skiljt på Bodens artilleriregemente och *Karlsborgs artillerikår*. Vid det senare truppförbandet förefinnes icke någon »vårgrupp». Samtliga värnpliktiga av 1919 års klass hava där enligt g. o. 1530/1919 inryckt den 31 oktober 1919 med uttryckning den 6 september 1920. Som hela utbildningen vid detta truppförband numera är lagd i nära överensstämmelse med fält- och positionsartilleriets, bör Karlsborgs artillerikår även med hänsyn till en eventuell hemförlovnings ordnande jämnställas med till dessa artillerislag hörande truppförband.

För *Bodens artilleriregemente* föreslår revisionen (sid. 83), att den grupp, som inryckt den 31 oktober 1919, hemförlovas den 11 juni 1920 då de till vårgruppen hörande värnpliktiga av 1920 års klass torde komma att inrycka till tjänstgöring».

En sådan anordning av hemförlovningen måste bliva mycket otillfredsställande med hänsyn till fästningens bevakande, enär den i verkligheten kommer att ställa fästningen utan användbar artillerisäkerhetsbesättning under de närmaste månaderna efter hemförlovningen. Man får nämligen icke, såsom revisionen gjort, anse att en dylik besättning finnes för handen, blott därför att fästningen »icke är i avsaknad av vapenföra värnpliktiga». Dessa måste uppenbarligen också kunna till en viss grad sköta de vapen, varpå fästningens säkerhet beror. Därest icke tiden för 1920 års klass' inryckning sättes avsevärt tidigare än vad revisionen synes avse, något som kan föranleda svårigheter vid nästa »vaktombyte» 1921, torde därför med nödvändighet avkortningen vid Bodens artilleriregemente, om en sådan måste äga rum, böra göras avsevärt kortare, än vad revisionen föreslår. Att ställa en gränsfästning under så lång tid och vid sådan årstid så gott som försvarslös, kan icke vara tillrådligt.

Slutligen anser jag mig böra framhålla det förhållandet, att den av
Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 281 häft. (Nr 332)

revisionen föreslagna hemförlovningen av 90 dagar icke är detsamma som själva den avkortning av första tjänstgöringen, som avses. I regeln återstår nämligen vid artilleriets truppförband en viss del — omkring 14 dagar — av den ordinarie hemförlovning, vartill de värnpliktiga enligt g. o. 1530/1919 äro berättigade, och denna tid torde böra inräknas i nyssnämnda 90 dagar.

Stockholm den 2 mars 1920.

LARS C:SON SPARRE

Generalfälttygmästare och inspektör för artilleriet.

N. Ekelöf.

Bil. E.

Till Chefen för Generalstabén.

Till svar å generallöjtnantens skrivelse den 23 dennes, nr 59, med remiss av försvarsrevisionens betänkande nr 1, får jag, i vad detsamma berör ingenjörtrupperna, härmed äran anförä följande.

I. Vapenföra värnpliktiga i allmänhet.

Genom den av revisionen ifrågasatta avkortningens reducerande från 130 till 90 dagar skulle givetvis de i min skrivelse av den 12 december 1919, nr 958, anförda olägenheterna komma att i viss mån minskas såväl i utbildningsavseende som ock med hänsyn till häst- och materielvården.

Under den tid som gått, sedan min berörda skrivelse avgavs, hava de möjligheter, som förefunnits, utnyttjats för bibringande av s. k. vinterutbildning.

Genom den nu föreslagna och möjliggjorda uppdelningen av de värnpliktiga i 2 tjänstgöringsomgångar, i stället för 3 å 4, enligt bilaga 2 till min merbemälda skrivelse, bliver det å ena sidan möjligt att utan tilldelning av ett ökat antal icke vapenföra nöjaktigt ordna häst- och materielvården, under det att å andra sidan, förutom det ökade dagantalet, vinnes, att kontingenterna under andra omgången — den enda under vilken verkligt utbildningsarbete enligt de givna förutsättningarna kan bedrivas — blive större.

Vad vidare beträffar krigsberedskapen i Bodens fästning, har densamma enligt revisionens nu föreliggande förslag kunnat något bättre tillgodoses än i fall av 130 dagars hemförlovning.

Om än sålunda genom de av revisionen föreslagna jämkningarna vissa förut påvisade olägenheter blivit i någon mån avhjälpta eller reducerade, så gäller dock även beträffande en med endast 90 dagar minskad utbildningstid i stort sett, vad jag i fråga om utbildningsresultat o. d. anført i min merbemälda skrivelse på tal om 130 dagars minskning, och måste jag på den grund avråda revisionens nu föreliggande

förslag om 90 dagars avkortning av den första tjänstgöringen för de vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass.

Vad beträffar antalet man i de olika tjänstgöringsomgångarna vid Ing. 1—3, må framhållas, att siffrorna i betänkandet (sid. 105—106) i avseende å tillgången på manskap stödjade sig på förhållandet den 1 december 1919, att behovet av vapenföra värnpliktiga för häst- och materiellvård endast beräknats approximativt, samt att det bör läggas i vederbörande kårchefs hand att allt efter förhållandena bestämma angående det vid tiden för första hemförlovningen tillgängliga antalet värnpliktigas lämpliga fördelning på de olika tjänstgöringsomgångarna. Härvid är önskvärt, att ett så ringa antal som möjligt kommer att uttagas till den första tjänstgöringsomgången. Givetvis är det ock till fördel att utackordera eller på gräsbete utsläppa sådana hästar, vilka kunna finnas umbärliga vid resp. kårer, något som ock hittills plägat förekomma i liknande fall.

II. Vapenföra studenter och med dem i värnpliktshänseenden likställda.

Såsom jag i min skrivelse av den 12 december 1919 framhållit, beror fältingenjörtruppernas användbarhet i hög grad på det lägre befälets duglighet och förmåga att snabbt och målmedvetet lösa på dem ställda uppgifter.

Såsom jag i min skrivelse av den 23 december 1919, nr 980, därjämte framhållit, kan den värnpliktige först efter repetitionsövning anses hava deltagit i mot fältförhållanden svarande utbildning i truppförband.

Ett inställande av årets repetitionsövning för de värnpliktiga studenterna skulle alltså medföra en väsentlig nedsättning av deras förmåga att fylla befattningar av den art, för vilka de äro avsedda i fält, och sålunda komma att menligt inverka på truppförbandets användbarhet.

Ur militär synpunkt måste jag fördenskull avråda varje förkortning av utbildningstiden för de vapenföra studenterna av 1919 års klass.

III. Särskilda yttranden.

1. Beträffande det av herr *Kvarnzelius* avgivna särskilda yttrandet tillåter jag mig hänvisa till, vad i min skrivelse den 12 december 1919 anförts såsom svar å den fjärde av revisionens då förevarande frågor.

2. Beträffande det av herrar *Johan Nilsson, Wigforss, Hansson och Larsson* avgivna särskilda yttrandet, gående ut på en avkortning av utbildningstiden för de vapenföra studenterna av 1919 års klass med icke mindre än 130 dagar, kan jag så mycket mindre tillstyrka en dylik avkortning, som jag redan ovan under II funnit anledning avstyrka den av revisionens flertal föreslagna avkortningen med 35 dagar för samma värnpliktiga.

Utöver de svagheter, som reservanterna själva erkänna vidlåda förslaget om 130 dagars avkortning, med uttryckning redan i slutet av maj, må framhållas, hurusom den praktiska underbefälsutbildningen i teknisk tjänst för studenterna ifråga skulle bli så gott som ingen, då nämligen förutsättas måste, att under vårmånaderna huvudmassan av de övriga värnpliktiga komma att vara hemförlovade, varigenom övnings-trupp för studenterna skulle saknas. Vidare är det icke endast vid infanteriet utan jämväl vid ingenjörtrupperna, som de vapenföra studenterna påräknas såsom instruktörer under sommarövningarna. Särskilt med nu gällande underbefälsbrist är behovet av dem under sagda övningsgar större än eljest.

3. Vad slutligen vidkommer herrar frih. *Flemings, Widells, Hammar skjölds* och *Petterssons* särskilda yttrande tillåter jag mig, liksom förut i fråga om herr *Kvarnzeliuss* särskilda yttrande, hänvisa till min skrivelse den 12 december 1919, i vad den utgör svar å revisionens då föreliggande fjärde fråga.

Stockholm den 3 mars 1920.

A. ODELSTIERNA.

Chef för Kungl. fortifikationen.

B. de Champs.

Bil. F.

Till Chefen för Generalstaben.

På grund av generallöjtnantens skrivelse den 23 innevarande månad, nr 59/1920, angående yttrande över försvarsrevisionens betänkande och förslag rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass, har jag härmed äran avgiva följande yttrande över sagda betänkande:

I. Vapenföra studenter och med dem i utbildningshänseende likställda.

Revisionen föreslår (betänkandet, sid. 174), att trängen tilldelade vapenföra studenter och likställda befrias från dem under innevarande år åliggande repetitionsövning om 30 dagar, ävensom att, enär första tjänstgöringen fortgår till den 10 september, hemförlovning i förekommande fall på grund av studieskäl bör äga rum jämväl under erforderligt antal dagar av nämnda tjänstgöring.

Genom revisionens förslag att vidtaga den ifrågasatta avkortningen med 30 dagar i tjänstgöringstiden för vapenföra studenter och likställda i form av befrielse från dem under innevarande år åliggande repetitionsövning, kan utbildningen under första tjänstgöringen fortgå enligt uppgjord plan och gällande föreskrifter. Genom borttagandet av repetitionsövningen komma emellertid de vapenföra studenterna icke i tillfälle att få tjänstgöra i större förband eller att delta i de under tiden för regementsövningen vanligen förekommande fälttjänstövningarna, ett förhållande, som givetvis måste mycket menligt påverka deras användbarhet i de tjänstebefattningar, för vilka de utbildas och avses.

Den av revisionen ifrågasatta hemförlovningen på grund av studieskäl kan icke ske, utan att olägenheter uppstå för utbildningen.

II. Icke vapenföra värnpliktiga.

2. Icke vapenföra studenter och likställda, som tilldelats trängen i egentlig sjukvårdstjänst för utbildning till läkarbiträden, adjutanter vid sjukvårdsformationer eller sjukhusunderofficerare.

Försvarsrevisionen föreslår (betänkandet, sid. 224) för ifrågavarande värnpliktiga en avkortning av tjänstgöringstiden med 30 dagar.

Sedan sagda värnpliktiga vid trängkår erhållit militärutbildning under tiden 26 juni—4 september 1919, vidtog fackutbildning dels vid vissa truppförband under ledning av vederbörande regementsläkare, dels vid vissa civila medicinska anstalter, och skall denna, jämlikt g. o. nr 1047/1919, avslutas den 21 nästkommande maj. Härefter skall, jämlikt g. o. nr 1571/1916, mom. 47, fortsatt militärutbildning vid vederbörande trängkår äga rum intill tiden för de värnpliktigas uttryckning.

Då sagda militärutbildning avser att, så långt omständigheterna medgiva, bereda de värnpliktiga en utbildning, som motsvarar den tjänstgöring, de i krig skola fullgöra, kan den icke utan stor olägenhet borttagas eller minskas.

Särskilda yttranden av herrar Johan Nilsson, Wigforss, Hansson och Larsson.

Reservanterna föreslå (betänkandet, sid. 230) en avkortning i utbildningstiden för *vapenföra* studenter och med dem i utbildningshänseende likställda med 130 dagar samt för *icke vapenföra* dylika med 90 dagar.

De betydande olägenheter, vilka en minskning i utbildningstiden av här ifrågasatt omfattning för *vapenföra* studenter och likställda skulle innebära, äro, vad trängen angår, angivna i min skrivelse till chefen för generalstaben den 9 sistlidna december, nr 881, vilket yttrande i sina huvuddrag är återgivet i betänkandet.

Vad beträffar den ifrågasatta minskningen av utbildningstiden för *icke vapenföra* studenter och med dem i utbildningshänseende likställda, torde det, vad fackutbildningen beträffar, tillkomma generalfältläkaren

att avgiva yttrande. En minskning torde dock icke kunna ske utan att medföra avsevärda olägenheter.

Stockholm den 3 mars 1920.

JOHN AMÉEN.

Inspektör för trängen.

Gustaf Smith.

Bil. G.

Till Chefen för Generalstaben.

Med anledning av remiss den 23 innevarande månad, nr 59, får jag härmed äran avgiva nedanstående yttrande över försvarsrevisionens betänkande och förslag av den 12 februari 1920 rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass, i vad det berör studenter vid intendenturtrupperna.

Beträffande de *vapenföra studenterna* har försvarsrevisionen föreslagit, att de skulle befrias från repetitionsövning innevarande år. Då flertalet av dessa värnpliktiga under repetitionsövningarna tjänstgöra vid regementsförvaltningarna, kommer inställandet av första repetitionsövningen givetvis att nedsätta deras användbarhet för sådan tjänstgöring såväl i händelse av mobilisering som ock under andra repetitionsövningen. Den omständigheten, att de komma att delta i endast en repetitionsövning, har även till följd, att de under första tjänstgöringen inhämtade militära kunskaperna tidigare falla i glömska, så att de icke utan ytterligare utbildning kunna användas i avsedda intendenturbefattningar. Denna deras användbarhet kommer än mer att nedsättas, därest försvarsrevisionens å sid. 178 i betänkandet framställda förslag, att de vapenföra studenterna i förekommande fall på grund av studieskäl skulle kunna hemförlovas under erforderligt antal dagar vid slutet av sin första tjänstgöring, skulle vinna tillämpning på intendenturtruppernas studenter, enär dessa just under sista delen av första tjänstgöringen genomgå utbildning för att vid mobilisering kunna bestrida intendentsbefattningar.

Vad angår ifrågasatt avkortning av *utbildningstiden* för de *icke vapenföra* studenterna, som tilldelats vissa truppslag för utbildning i intendentsbefattning (krigskassörer), så skulle en dylik avkortning vålla, dels att deras utbildning icke bleve tillfredsställande, dels att den lättad i regementsintendenternas arbetsbörda, som med krigskassörernas fredstjänstgöring avsetts, icke kan beredas under den tid, varmed ifrågasatt studenters tjänstgöring avkortas. Genom ifrågasatta avkortning skulle den tid av året, som regementsintendenten ej har en krigskassör

till sitt förfogande, stiga med omkring 40 %. Anses emellertid denna avkortning böra ske, bör den förläggas till tjänstgöringens slut.

Beträffande den av herrar Johan Nilsson, Wigforss, Hansson och Larsson påyrkade ytterligare avkortning av de vapenföra studenternas första tjänstgöring har jag intet att tillägga utöver vad jag anfört i min skrivelse den 9 december 1919.

Stockholm den 28 februari 1920.

FREDRIK FRÖLICH.

Chef för Intendenturkåren.

K. E. W. Söderhielm.

Bil. H.

Till Chefen för Generalstabén.

Med anledning av generallöjtnantens skrivelse den 23 februari 1920 med anhållan om yttrande över försvarsrevisionens betänkande och förslag den 12 februari 1920 rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass har jag härmed äran anförä följande.

Under hänvisning till vad jag i föreliggande ärende yttrat i min skrivelse till generallöjtnanten den 9 december 1919, nr 3405, vari de olägenheter framhållits, vilka bliva en följd av en förkortning i tjänstgöringstiden för vissa kategorier värnpliktiga, får jag härmed äran tillkännagiva, att jag intet har att erinra mot

1) att beträffande kategorien värnpliktiga *medicine studerande, veterinärer, tandläkare och apotekare* åt Kungl. Maj:t överlämnas att bestämma, i vilken del av tjänstgöringen den av försvarsrevisionen i dess betänkande sid. 185 föreslagna avkortningen i värnpliktstjänstgöring med 45 dagar bör äga rum;

2) vad inspektören för trängen i enahanda avseende anført rörande trängen tilldelade *vapenföra studerande och med dem i värnpliktshänseende likställda* samt

rörande *icke vapenföra studenter och likställda, som tilldelats trängen i egentlig sjukvårdstjänst för utbildning till läkarebiträden, adjutanter vid sjukformationer eller sjukhusunderofficerare*. Den föreslagna förkortningen för sistnämnda kategori måste tagas från fackutbildningen; härvid förutsättes givetvis, att den för dessa värnpliktiga fastställda fortsatta militärutbildningen vid trängkår (g. o. 1571 1916; 47) förskjutes så, att uppehåll mellan fackutbildning och den fortsatta militärutbildningen icke äger rum, varjämte jag vill framhålla, att förkortningen ifråga i varje fall medför en försämring av utbildningsresultatet.

Stockholm den 27 februari 1920.

FRITZ BAUER.

Generalfältläkare.

Nils Södermark.

Underdånigt utlåtande.

Genom nådig remiss den 23 februari 1920 har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse anbefallts att efter samråd med medicinalstyrelsen med föränsyn till den f. n. vid arméns truppförband rådande stora sjukligheten, särskilt beträffande influensa, avgiva yttrande om genomförbarheten av försvarsrevisionens den 12 februari 1920 avgivna »Betänkande och förslag rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass».

Beträffande genomförbarheten från hälsovårdssynpunkt av hemförlovning av vissa värnpliktiga under närmaste månader och tidigast såsom i betänkandet föreslagits den 1 instundande mars får arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i underdånighet framhålla följande principiella synpunkter.

I den mån det är möjligt söker staten förebygga smittöverföring från den civila befolkningen till truppförbanden och omvänt genom föreskrifter rörande isolering och anmälan av i smittsam sjukdom insjuknade, genom läkarbesiktningar (sundhetsvisitationer) av manskap vid in- och utryckning o. s. v. Enär smittämnet kan förefinnas hos en till synes frisk person utan dennes vetskap och utan att det vid läkarbesiktning kan konstateras, är det emellertid icke alltid möjligt undvika, att smitta från hemorten vid inryckning till truppförband dit medföres liksom omvänt. Mellan truppförbanden och den civila befolkningen äger med andra ord i viss mån ett ständigt utbyte av smittsamma sjukdomar rum.

Det förefinnes ingen artskillnad mellan här nämnd smittöverföring och den, som äger rum vid mänsklig samfärdsel över huvud; under förutsättning, att denna senare äger bestånd, kan i intetdera fallet smittas spridning med säkerhet förhindras. Av särskild betydelse blir emellertid att söka förebygga ovannämnt smittutbyte i de fall, då härdar av särskilt elakartade former av smittsam sjukdom förefinnas inom riket, vare sig bland den civila befolkningen eller bland militären. I sådana fall måste övervägas, huruvida särskilda åtgärder utöver i lag eller särskilda författningar föreskrivna kunna vidtagas till skydd för de delar av landet, där så beskaffad smitta ej synes föreligga.

För besvarandet av den nådiga remissen torde vidare en kort överblick på influensans utveckling inom armén och sjukvårdsstyrelsens med anledning därav vidtagna åtgärder vara påkallad.

Den influensaepidemi, som i början av juli månad 1918 började uppträda inom landet, och vilken efter kort tid hade yppat sig vid samtliga truppförband, kunde först i slutet av juli 1919 anses vara utslocknad. Angående de åtgärder, som av sjukvårdsstyrelsen under juli—oktober 1918 vidtogos i och för att söka förhindra epidemiens utbredning inom armén ävensom för att bereda de värnpliktiga möjligaste skydd och vård, har sjukvårdsstyrelsen lämnat redogörelse i sin den 8 november 1918 avgivna underdåniga »Översikt över åtgärder för bekämpandet av influensa inom svenska armén under juli—oktober 1918», och får sjukvårdsstyrelsen i underdånighet hänvisa till nämnda redogörelse.

I samband med under senare delen av 1918 och under 1919 skedda nyinryckningar till truppförbanden har sjukvårdsstyrelsen utfärdat förnyade och utvidgade föreskrifter. Sålunda har sjukvårdsstyrelsen den 1 maj 1919 i anledning av i generalorder 510 1919 anbefallda inryckningar utfärdat direktiv, vilka återfinnas i här bifogade Bil. nr 1.¹⁾ Den 30 september 1919 har sjukvårdsstyrelsen vidare beträffande i generalorder 840 och 841 1919 anbefallda inkallelser utfärdat förnyade direktiv, se Bil. nr 2.¹⁾ Dessa direktiv voro gällande för inryckningar, vilka ägt rum även under år 1920; sammanfattningsvis utfärdade sjukvårdsstyrelsen slutligen den 10 februari 1920 i Bil. nr 3 återgivna »Bestämmelser rörande åtgärder till förekommande av smittsamma sjukdomar vid armén» att tillsvidare lända till efterrättelse.

Under senare delen av 1919 voro truppförbanden befriade från influensa. Närmast med hänsyn till sannolikheten av influensans återuppblossande utfärdade sjukvårdsstyrelsen den 25 november 1919 i skrivelse till samtliga arméfördelningschefer m. fl. föreskrifter angående utarbetande vid varje truppförband av i detalj gående planer rörande åtgärder vid epidemi för säkerställande av ökade krav å antal platser för sjuka, och skulle till grund för dessa planer ligga av särskilda sakkunniga, fältläkare G. Ekelund och överstelöjtnanten D. A. H. Sundén den 27 januari 1919 avgivet »Förslag till grunder för provisoriska sjukvårdsanordningar under större epidemier vid infanteritruppförbanden huvudsakligen beträffande influensan». Dessa planer förvaras efter skedd granskning i arméfördelningsstaben vid resp. truppförband.

Det befarade återuppträdandet av epidemien lät icke länge vänta på sig; redan den 21 nästlidna januari inkom meddelande till sjukvårds-

¹⁾ Denna bilaga har icke ansetts här böra medtagas.

styrelsen från Boden, att influensa utbrutit inom garnisonen, och att samma dag 184 man voro insjuknade: styrkebeskedet den 21 januari var 1,677 man. De första fallen hade enligt senare av sjukvårdsstyrelsen infordrad rapport uppträtt den 13 januari vid Norrlands artilleriregementes detachement. I denna rapport angives bland annat, att det genom verkställda undersökningar utrönt, att flera av de den 7 och 12 januari till Norrbottens regemente inryckande värnpliktiga kommit från orter, där influensa gått, och även dödsfall nyligen inträffat, »varför smittkällan i första hand torde vara att söka vid detta truppförband».

Sjukdomen hade därefter hastigt spritt sig till samtliga truppförband i Boden. I ständig stegring nåddes kulmen av nyinsjuknade den 22 januari med 53 fall; därefter sjönk antalet nyinsjuknade tämligen hastigt. Rapporten den 26 februari från Bodens garnison visar följande.

Styrkebesked	1,383 man
Nyinsjuknade	0 »
Kvarliggande sjuka	102 »
Sjukdomsfall från epidemiens början	522 »
Dödsfall » » »	28 »

Det truppförband, från vilket därefter, den 1 februari, meddelande angående återuppträdande av influensa ingick till sjukvårdsstyrelsen, var Skånska husarregementet i Landskrona, varifrån på ett styrkebesked av 218 man rapporterades 44 sjukdoms- och 4 dödsfall. Samma dag rapporteras:

från Ing. 2 (Karlskrona)	2 sjukdomsfall,
» A. 8 (Karlsborg)	1 »
» I. 8 (Uppsala)	53 » och
» I. 23 (Östersund)	1 »

I rask följd inkommo därefter rapporter angående influensa från ett stort antal av övriga truppförband, och utvisar följande tablå sjukdomens första återuppträdande å skilda orter och truppförband.

Den 2 februari vid I. 6 (Vänersborg)
» 3 » » T. 6 (Linköping)
» 3 » » I. 28 (Sollefteå)
» 4 » » I. 11 (Wäxjö)
» 4 » » K. 7 (Malmö)
» 5 » » Ing. 2 (Karlsborg)

Den	5	februari	vid	Mil. skolan	(Norrköping)
»	7	»	»	A. 5	(Uppsala)
»	10	»	»	A. 4	(Östersund)
»	14	»	»	A. 3	(Kristianstad)
»	15	»	»	I. 25	(Lund)
»	15	»	»	K. 6	(Ystad)
»	15	»	»	Ing. 1	(Stockholm)
»	15	»	»	K. 2	(Stockholm)
»	16	»	»	Int. 1	(Stockholm)
»	16	»	»	I. 24	(Kristianstad)
»	19	»	»	A. 9	(Stockholm)
»	20	»	»	K. 8	(Umeå)
»	20	»	»	I. 20	(Umeå).

Influensaepidemiens ställning vid arméns truppförband den 28 februari framgår av Bil. 4. Denna tablå utvisar även, att ett avsevärt antal truppförband ännu gått fritt från influensasjuklighet; dock torde det med den erfarenhet, man har från föregående års influensaepidemi, vara antagligt, att sjukdomen snart nog kommer att utbreda sig även till dessa.

Hittills föreliggande erfarenheter tyda därpå, att i allmänhet en hastig stegring av antalet i influensa insjuknade äger rum, och att sjukdomen därefter snart visat tendens att lika hastigt avtaga.

Vid prövning av frågan om lämpligheten av en hemförlovning av värnpliktiga torde hänsyn endast behöva tagas till förekomsten av epidemisk influensa inom riket resp. vid arméns truppförband, då övriga inom landet för närvarande gängse sjukdomar icke spela den roll, att de för här föreliggande ärendes bedömande synas kräva särskilda åtgärder.

Med hänsyn till vad ovan anförts och till övriga föreliggande omständigheter, synes en hemförlovning av de värnpliktiga på tid, som av försvarsrevisionen föreslagits, under vissa villkor kunna äga rum.

Truppförbanden (därmed jämnställda självständiga skolor o. s. v.) torde från nu avsedda synpunkt kunna delas i tvänne kategorier.

I den ena hava säkra fall av epidemisk influensa de närmaste 10 dagarna före den avsedda uttryckningen icke förekommit, och inga för influensa vårdade kvarligga under denna tid vid truppen. Under sådant förhållande finnas från den civila befolkningens — hemortens — synpunkt inga skäl att hindra hemförlovning av värnpliktiga från dessatruppförband.

Vid den andra kategorien truppförband förekommer däremot influensa (resp. kvarligga influensasjuka vid truppen) under enahanda tidrymd. Vid hemförlovning från denna senare kategori truppförband bör följande beaktas.

Värnpliktiga, som med läkarbetyg styrka eller som efter vederbörande truppläkares bedömande på goda grunder kunna antagas hava under närmaste 2 åren genomgått epidemisk influensa, hemförlovas i vanlig ordning, dock med beaktande av att influensakonvalescenter icke må hemförlovas, förr än de varit friska och feberfria i minst 10 dagar.

Övriga värnpliktiga må ej hemförlovas, förr än, efter vederbörande truppläkares bedömande, vid truppförbandet eventuell befintlig epidemi kan anses i huvudsak vara avslutad. Då detta ägt rum, samt ävenledes i det fall, att endast spridda sjukdomsfall, men ingen epidemi förefinnes, hemförlovas de återstående av de värnpliktiga i vanlig ordning, dock att i tjänstgöringsreglementet § 135: 7 föreskriven sundhetsvisitation företages enligt alternativ a) i generalorder 416/1903 samt temperaturmätning av samtliga visiterade därunder göres.

Hemförlovning bör ske successivt, i den mån sundhetsvisitation enligt ovan hinner äga rum; den bör sålunda visserligen äga rum från viss dag, men kan ej med säkerhet beräknas vara avslutad under loppet av en enda dag.

Med ovanstående torde hemortens skyddande mot smitta från truppförbanden vara så säkerställt som möjligt. De föreslagna åtgärderna utgöra för övrigt tillämpning för här avsedda fall av föreskrifterna i nådiga brevet den 23 sistlidna januari och av styrelsens bestämmelser för armén i dess helhet till förebyggande av smittsamma sjukdomar. (Bil. 3 p. 10, 11, 13 m. fl.¹⁾)

Det torde emellertid även vara skäl tillse, att icke vid uttryckning från truppförband, där ingen eller endast lätt influensa vid tillfället förefinnes, värnpliktiga tvingas återvända till hemort, där elakartad influensa förefinnes. Det vore även från denna synpunkt fördelaktigt, om värnpliktiga, jämlikt vad försvarsrevisionen anfört, i ovan nämnda betänkande, sid. 227 andra stycket, medgäves att efter därom hos vederbörande militärmyndigheter gjord framställning, kvarstanna i tjänstgöring vid truppförband under viss tid.

I vad sjukvårdsstyrelsen här anfört med avseende å föreskrifter för hemförlovning har sjukvårdsstyrelsen samrått med medicinalstyrelsen, vilken förklarar sig till fullo instämma i sjukvårdsstyrelsens underdåniga förslag.

Stockholm den 2 mars 1920.

Underdånigst

FRITZ BAUER.

Richard Erhardt.

Robert Sällberg.

¹⁾ Denna bilaga har icke ansetts här böra medtagas.

Bil. 4.

Influensaepidemien den 28 februari 1920 vid samtliga truppförband.

Trupp- förband	Styrkebesked	Nyin- sjuk- nade	Kvar- lig- gande	Från epidem. början		Trupp- förband	Styrkebesked	Nyin- sjuk- nade	Kvar- lig- gande	Från epidem. början	
				Sjuk- doms- fall	Döds- fall					Sjuk- doms- fall	Döds- fall
<i>I A.-f.</i>						<i>V A.-f.</i>					
I. 7	421	9	9	9	—	I. 8	478	4	94	184	7
I. 11	372	—	10	98	—	I. 13	—	—	—	—	—
I. 16	—	—	—	—	—	I. 18	—	—	—	—	—
I. 24	66	—	10	16	1	I. 22	—	—	—	—	—
I. 25	414	—	57	127	—	K. 2	412	—	34	58	—
K. 5, H.	420	—	5	6	—	K. 5	—	—	—	—	—
K. 5, L.	244	—	2	44	4	A. 5	675	7	80	202	2
K. 6	591	6	163	185	5	T. 5	—	—	—	—	—
K. 7	400	1	48	202	—	Summa	1,565	11	208	444	9
A. 3	785	5	92	173	26	<i>VI A.-f.</i>					
T. 4	—	—	—	—	—	I. 14	—	—	—	—	—
Ing. 2	—	—	—	—	—	I. 20	277	3	74	80	3
Summa	3,713	21	396	860	36	I. 23	423	—	52	139	6
<i>II A.-f.</i>						I. 28	389	—	19	105	1
I. 4	—	—	—	—	—	K. 8	340	1	95	109	3
I. 5	—	—	—	—	—	A. 4	452	1	43	122	4
I. 12	296	—	1	3	—	T. 3	189	—	68	75	—
I. 21	—	—	—	—	—	Summa	2,070	5	351	630	17
K. 4	—	—	—	—	—	<i>Bodens trup.</i>					
A. 6	—	—	—	—	—	I. 19	466	—	22	195	14
T. 6	178	—	6	86	—	A. 4	212	—	12	65	3
Summa	474	—	7	89	—	A. 8	358	—	47	163	9
<i>III A.-f.</i>						Ing. 4 o. 3..	255	—	6	77	—
I. 6	306	3	21	26	—	Int. 3	90	—	3	23	2
I. 9	—	—	—	—	—	Summa	1,381	—	90	523	28
I. 15	—	—	—	—	—	<i>Gottl. trupper.</i>					
I. 17	—	—	—	—	—	I. 27	—	—	—	—	—
K. 3	—	—	—	—	—	A. 7	—	—	—	—	—
A. 2	618	5	19	19	—	Summa	—	—	—	—	—
A. 8	—	—	—	—	—	Volontärskol.	—	—	—	—	—
Ing. 2	461	—	—	12	1	Karlsborg...	171	1	8	8	—
T. 2	—	—	—	—	—	Summa	171	1	8	8	—
Int. 2	—	—	—	—	—	Krigsskolan	—	—	—	—	—
A. 10	359	—	—	16	1	Stockholm...	—	—	—	—	—
Summa	1,744	8	40	73	2	Summa	—	—	—	—	—
<i>IV A.-f.</i>						<i>Sammandrag.</i>					
I. 1	—	—	—	—	—	I. A.-f.	3,713	21	396	860	36
I. 2	745	4	19	19	—	II. A.-f.	474	—	7	89	—
I. 3	277	1	13	13	—	III. A.-f.	1,744	8	40	73	2
I. 10	179	—	6	6	—	IV. A.-f.	3,901	50	210	287	2
I. 26	—	—	—	—	—	V. A.-f.	1,565	11	208	444	9
K. 1	478	19	65	79	—	VI. A.-f.	2,070	5	351	630	17
A. 1	755	1	5	5	—	Boden	1,381	—	90	523	28
A. 9	366	19	68	90	—	Volontärskol.	—	—	—	—	—
Ing. 1	572	—	11	30	2	Karlsborg	171	1	8	8	—
Ing. 3	381	2	16	19	—	Summa	15,019	96	1,310	2,914	94
T. 1	—	—	—	—	—						
Int. 1	147	4	7	10	—						
Summa	3,901	50	210	287	2						

Bil. J.

Till KONUNGEN.

Genom nådig remiss den 23 nästlidne februari har Eders Kungl. Maj:t anbefallt arméförvaltningen att skyndsamt avgiva yttrande *dels* i fråga om vad försvarsrevisionen i sitt betänkande av den '12 i samma

månad föreslagit beträffande kassation av hästar vid kavalleriet och artilleriet, *dels ock* beträffande de särskilda kostnader, som bliva en följd av förslagets genomförande. Arméförvaltningen får med anledning härav i underdånighet anföra följande.

Försvarsrevisionens förslag beträffande kassation av hästar vid kavalleriet och artilleriet går i korthet ut på att vid bägge dessa truppslag kassationen skulle verkställas så fort ske kan instundande vår i stället för under nästkommande höst samt att kassationsprocenten därvid skulle vid kavalleriet höjas från 9 procent till 18 procent av stamhöstantalet, men vid artilleriet bibehållas vid den förstnämnda siffran. Genom dessa åtgärder borde genomförandet av den av försvarsrevisionen i samma betänkande föreslagna minskningen i utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass vid nämnda truppslag kunna väsentligt underlättas.

Beträffande tillbakaflyttandet av tiden för kassationen synes tungt vägande skäl kunna anföras mot en sådan åtgärd. Vissa reservanter inom försvarsrevisionen hava framhållit ett skäl mot densamma (se sid. 236), nämligen att det ofta först genom de ansträngande truppövningarna under sommaren och hösten kan utrönas, vilka hästar, som företrädesvis böra kasseras. Företages kassation på våren, blir då oundvikligen följden, att efter regementsövningarna flera eller färre hästar, som i verklighet äro kassabla, måste kvarstå i rullorna, under det att hästar, som måhända icke nödvändigtvis behöft kasseras, slagits ut på våren. Härigenom kommer hästmaterialet genomsnittligt sett att *försämras*.

Mot kassation på våren under sådana former, som försvarsrevisionen synes ifrågasätta, tala emellertid även andra skäl. En kassation på våren måste för artilleriets vidkommande framkalla krav på lejning under regementsövningarna av ett antal hästar, svarande mot det antal, som kasserats, givetvis under förutsättning att nämnda övningar skola äga rum och utbildning därunder beredas trupperna enligt hittills gällande grundsatser. Kostnaderna för dylik lejning torde komma att högst väsentligt överstiga den besparing, som vinnes genom att de kasserade hästarna vid detta truppslag omkring 5 månader tidigare än eljest avgå från armén. Lejningskostnaderna för omkring 275 hästar under 42 dagar à 15 kronor per lejningsdag torde nämligen kunna beräknas till omkring 173,250 kronor, vartill komma furagerings- med flera kostnader efter $(2: - + 0,10 + 0,05 + 0,01 + 0,033 + 0,015) = 2,208$ kronor per dag under 42 dagar för 275 hästar eller 25,502:40 kronor, medan besparade furage- med flera kostnader för de hästar, som kasserats, komma att uppgå till endast omkring 96,000 kronor. Vid kavalleriet uppkomma

visserligen inga dylika lejningskostnader som följd av kassationens företagande på våren, men för detta truppslag, vars tjänstbarhet i så hög grad beror på ett tillräckligt och gott hästmateriel, är det av reservanterna inom försvarsrevisionen samt här ovan anförda skälet mot en tidigare kassation så mycket betydelsefullare. Arméförvaltningen håller ock före, att en mera utsträckt betesgång än hittills under sommaren bör kunna anordnas vid såväl kavalleriet som artilleriet. Genom hästarnas sammanförande i större grupper på lämpliga platser och genom ändamålsenliga anordningar i övrigt torde den för hästarnas vård erforderliga personalen kunna icke obetydligt inskränkas under denna tid, om så är nödvändigt ur utbildningssynpunkt, och detta utan att staten därigenom bör åsamkas större kostnader än under utfodring i de till vederbörliga etablissement hörande stallar. Visserligen torde hästarna under betesgången i viss mån gå tillbaka med hänsyn till form och dressyr, men genom lämplig begränsning av betesgången torde denna olägenhet kunna neutraliseras, så att vid regementsövningarnas början samtliga hästar böra vara försatta i användbart skick.

Enär sålunda förläggande av tiden för kassationen av stamhästar vid kavalleriet och artilleriet till våren i stället för till hösten enligt arméförvaltningens åsikt medför betydande och lätt konstaterade olägenheter och då en dylik tillbakaflyttning av tiden för nämnda kassation under alla förhållanden synes vara onödig, *får arméförvaltningen i underdånighet hemställa, att försvarsrevisionens förslag i denna del icke måtte föranleda till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.*

Såsom förut nämnts har försvarsrevisionen jämväl ifrågasatt, att kassationsprocenten vid kavalleriet innevarande år skulle höjas från nuvarande 9 procent till 18 procent.

De förutsättningar, varunder försvarsrevisionen avgivit detta förslag, giva vid handen, ehuru det ej tydligt utsagts, att revisionen tänkt sig den blivande kassationen såsom under alla förhållanden omfattande just denna procentsiffra. Likaså torde revisionen beträffande artilleriet hava förutsatt, att kassationen vid detta truppslag skall omfatta varken mer eller mindre än 9 procent. Eljest skulle ju ej målet, hästantalets nedbringande så mycket som möjligt för underlättande av hästvården, nås. Arméförvaltningen kan icke finna, att en dylik åtgärd är överensstämmande med en god hushållning med hästmaterialet. Hittills har den fastställda kassationsprocenten ansetts såsom en maximigräns för den årliga avgången. Det är visserligen sant, att erfarenheten för kavalleriets vidkommande givit vid handen, att 9 procent är väl lågt för häst-

materiallets bibehållande i gott stånd, men en höjning i ett slag till 18 procent under de givna förutsättningarna skulle otvivelaktigt medföra, att vid vissa truppförband hästar skulle komma att tvångskasseras, vilka mycket väl skulle kunna göra tjänst ännu åtskilliga år. Härtill kommer att en fördubbling i ett slag av kassationsprocenten vid kavalleriet kan komma att verka till skada för den ädla hästaveln i vårt land och därigenom hava djupgående betydelse ej blott ur krigsberedskapssynpunkt utan även i nationalekonomiskt avseende.

På nu anförda skäl och då det synes kunna antagas, att försvarsrevisionen för närvarande ej har för avsikt att kompensera en ökad kassation av stamhästar vid kavalleriet under innevarande år med en motsvarande ökning av remontbehovet under ett kommande år, *får arméförvaltningen i underdånighet hemställa, att intill dess säkrare grundlinjer för kavalleriets organisation under försvarsrevisionens fortsatta arbete uppdragits, revisionens förslag i denna del ej måtte föranleda till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd och att följaktligen kassationsprocenten med avseende å stamhästar vid kavalleriet och artilleriet efter hittillsvarande grunder bestämmes till högst 9 procent.*

I fråga om de särskilda kostnader, som bliva en följd av ett genomförande av försvarsrevisionens förslag, får arméförvaltningen i underdånighet anförda följande:

Kostnadsökningar uppkomma egentligen endast på tvänne anslag, nämligen anslaget till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader samt anslaget till truppförbandens övningar titel I, hästlega.

Vad det förstnämnda anslaget angår synes kostnadsökningen icke möjlig att ens tillnärmelsevis beräkna. Den ökning av kostnaderna å nämnda anslag, som skulle följa med förslagets genomförande och som endast komme att drabba anslagsposten till färdkostnader, är naturligen beroende av antalet samt de olika väglängderna för de extra resor, som bleve en följd av den tidigare hemförlovningen av ifrågavarande värnpliktige. Att dessa kostnader i allt fall icke komme att uppgå till något avsevärt belopp, torde framgå därav, att även under förutsättning av en extra resa för en var av ifrågavarande, till ett antal av omkring 7,400 uppgående värnpliktiga, kostnaderna, beräknade efter ett medelpris å 4 kronor för man, skulle uppgå till allenast 29,600 kronor.

Beträffande ökningen å anslaget till truppförbandens övningar synes den såsom arméförvaltningen förut framhållit kunna beräknas till omkring 198,752: 40 kronor.

Kostnadsminskningar uppkomma på anslaget till penningbidrag och penningtillskott, samtliga anslag vilka utgå med visst belopp för tjänst-

göringsdag eller hästunderhållsdag samt på anslaget till remontering. Dessa kostnadsminskningar utgöra:

å anslaget till penningbidrag och penningtillskott (bil. 2 ¹)	kronor	308,313: —
å anslag, som utgå med visst belopp för tjänstgöringsdag eller hästunderhållsdag (bil. 3 ¹)	»	1,560,307: 39
å anslaget till remontering 9 procent av 6,160 hästar = 554 kasserade hästar inbringande vid försäljning 138 kronor per styck	»	76,452: —
<hr/>		
Summa kostnadsminskning kronor		1,945,072: 39

Efter avdrag av kostnadsökningarna uppstår sålunda vid ett genomförande av försvarsrevisionens förslag en slutlig kostnadsminskning av [1,945,072: 39 — (29,600 + 198,752: 40) =] 1,716,719: 99 kronor.

Därest Eders Kungl. Maj:t, i enlighet med vad arméförvaltningen här ovan i underdånighet hemställt, icke skulle bifalla vad försvarsrevisionen föreslagit i fråga om tillbakaflyttande av tidpunkten för kassationen av stamhästar vid kavalleriet och artilleriet samt i fråga om fördubbling av kassationsprocenten vid kavalleriet, nedgår kostnadsminskningen, såsom närmare framgår av anmärkningen å bilaga 3¹), med 463,017 kronor 60 öre till 1,253,702 kronor 39 öre.

Utöver nu nämnda kostnadsminskningar kunna dylika möjligen uppstå å anslagen till understöd åt vissa värnpliktigas familjer och bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden samt å anslaget till furagering beträffande utackorderade hästar. Dessa kostnadsminskningar låta sig emellertid icke med någon grad av sannolikhet beräknas, vadan arméförvaltningen här ej upptagit dem.

Stockholm den 9 mars 1920.

Underdånigst:

A. ODELSTIERNA. FREDRIK FRÖLICH. FRITZ BAUER.
LARS C:SON SPARRE. CARL EDV. STERKY.
ERIK ELFGREN.

Nils Rosén.

¹) De vid skrivelsen fogade bilagor hava icke ansetts här böra medtagas.

Bil. K.

Till KONUNGEN.

**Underdånigt utlåtande över Betänkande och förslag rörande
minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga
av 1919 års klass vad marinen beträffar.**

I. Flottan.

I enlighet med det förslag till övningsplan, som avgivits av chefen för marinstaben och högste befälhavaren över kustflottan i gemensam skrivelse till chefen för sjöförsvarsdepartementet den 19 sistlidne februari,

erfordras för övningarnas planenliga bedrivande samt för tjänstens i övrigt behöriga bestridande, förutom de sjö- och stationstjänst tilldelade värnpliktiga, omkring följande antal av till *allmän tjänst* inskrivna värnpliktiga under nedannämnda perioder:

mars—april (61 dagar)	för sjötjänst	681	för lanttjänst	550
maj—juni (61 »)	» »	936	» »	550
juli—aug. (62 »)	» »	905	» »	550
sept.—okt. (61 »)	» »	484	» »	750

Antalet tjänstgöringsdagar utgör sålunda:

	för sjötjänst	för lanttjänst
mars—april	41,541	33,550
maj—juni	57,096	33,550
juli—aug.	56,110	34,100
sept.—okt.	29,524	45,750
	<hr/> 184,271	<hr/> 146,950

eller tillsammans för såväl sjö- som lanttjänst omkring 331,221.

Enligt senaste kvartalsuppgift funnos i början av sistlidne januari i tjänstgöring 1,722 till allmän tjänst inskrivna värnpliktiga. Av dessa kan enligt vad statistiken utvisar omkring 12 % beräknas avgå på grund av hemförlovning, rymning och dylikt, vadan endast $1,722 - \frac{206}{2}$, d. v. s. 1,619 värnpliktiga kunna beräknas i medeltal vara i tjänstgöring under den ifrågavarande tjänstgöringstiden.

Det sammanlagda antalet *disponibla tjänstgöringsdagar* under tiden mars—oktober utgör sålunda $1,619 \times 245 = 396,655$. Härav framgår, att ett överskott på omkring 65,434 tjänstgöringsdagar skulle finnas, vilket motsvarar omkring 267 värnpliktiga, som skulle kunna i medeltal undvaras, därest icke några oförutsedda behov uppstode.

Därest försvarsrevisionens förslag om en avkortning av värnplikts-tjänstgöringen med 90 dagar skulle genomföras, komme antalet påräkneliga tjänstgöringsdagar att minskas med omkring $1,619 \times 90 = 145,710$, varigenom antalet disponibla tjänstgöringsdagar komme att utgöra $396,655 - 145,710 = 250,945$.

Hela det behövlige antalet tjänstgöringsdagar utgör emellertid såsom förut nämnts för sjötjänst 184,271 och för lanttjänst 146,950 eller tillsammans 331,221, varför en brist av omkring 80,276 tjänstgörings-

dagar komme att uppstå. Detta dock endast under förutsättning att alla de i första omgången hemförlovade värnpliktiga åter komma att inställa sig i rätt tid, ty i annat fall kommer denna brist att ytterligare ökas. Då tjänsten i land icke kan i allt för stor utsträckning efter sättas, torde det vara klart, att den av försvarsrevisionen föreslagna avkortningen icke kan äga rum utan de allvarligaste följder för utbildningen ombord, och får jag med avseende härå hänvisa till högste befälhavarens över kustflottan här bifogade yttrande, i vilket jag till alla delar instämmer.

Dessutom torde för de värnpliktiga, som skola hemförlovas för att sedermera åter inrycka, förslaget innebära stora olägenheter. Den korta tid, som avses för hemförlovningen, medgiver i de flesta fall ej att dessa värnpliktiga, som till största delen äro sjömän, kunna erhålla sådana platser, att de kunna med säkerhet åter inställa sig i rätt tid. Följden härav bliver antingen att de få gå sysslösa under längre eller kortare tid eller ock att de få påtaga sig den med ett uteblivande förenade risken.

Slutligen bör framhållas, dels att den föreslagna avkortningen skulle framkalla en ökning i utgifterna för fartygsmaterielens underhåll, enär den för översynsarbetenas utförande påräkneliga militärpersonalen komme att avsevärt minskas, dels att antalet påräkneliga tjänstgöringsdagar kan antagas undergå en betydande minskning på grund av rådande influensa-epidemi.

Av det ovan anförda torde framgå, att förslagets genomförande skulle komma att medföra mycket stora olägenheter.

Jag får därför avstyrka försvarsrevisionens förslag till avkortning av tjänstgöringstiden för ifrågavarande värnpliktiga samt hemställa, att det förslag till frågans lösning, som av revisionsledamoten Kvarnzelius i särskild reservation framförts, nämligen att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att hemförlova de till allmän tjänst inskrivna av 1919 års klass i den utsträckning, som med hänsyn till ett ändamålsenligt bedrivande av utbildningsarbetet samt erforderlig materialvård kan i varje särskilt fall visa sig möjlig, måtte vinna nådigt beaktande.

Mot försvarsrevisionens förslag till avkortningens förläggning i vad rör marinen i *sjö- och stationstjänst* tilldelade vapenföra värnpliktiga i allmänhet av årsklassen 1919 har jag intet att erinra.

Mot försvarsrevisionens förslag till avkortningens förläggning i vad den berör flottan tilldelade *vapenföra studenter och likställda* av 1919 års klass tilldelade allmän tjänst, *sjö- eller stationstjänst* har jag ej heller, utom i fråga om värnpliktiga läkare, något att erinra.

Av marinöverdirektören, marinöverintendenten och marinöverläkaren härutinnan avgivna yttranden bifogas.

Ifråga om värnpliktiga läkare får jag instämma i det av marinöverläkaren avgivna yttrandet.

Mot försvarsrevisionens förslag i vad rör flottan tilldelade *icke vapenföra* av årsklassen 1919 samt icke vapenföra studenter och likställda har jag intet att erinra.

Beträffande följderna av en avkortning i tjänstgöringstiden för de vapenföra värnpliktiga får jag i övrigt hänvisa till mina i skrivelse nr 710 av den 12 december 1919 gjorda uttalanden, vilka i flera hänseenden hava sin tillämpning även å den nu föreslagna avkortningen.

II. Kustartilleriet.

Beträffande försvarsrevisionens förslag till avkortning i tjänstgöringstiden för kustartilleriet tilldelade värnpliktiga får jag hänvisa till chefens för kustartilleriet här bifogade yttrande, och får jag för egen del biträda de däri med avseende å följderna av den föreslagna avkortningen framhållna synpunkterna samt på den grund avstyrka densamma.

Rörande försvarsrevisionens förslag till »Lag om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass» får jag framhålla, att formuleringen av § 1 ej fullt överensstämmer med de i värnpliktslagen och inskrivningsförordningen använda uttrycken, i det att värnpliktiga studenter och likställda ej tillhöra någon årsklass utan klass B.

Stockholm den 10 mars 1920.

Underdånigst

H. VON KRUSENSTIERNA.

Fab. Wrede.

Bil. L.

Till Chefen för Marinstaben.

Genom skrivelse den 25 sistlidne februari har Ni anhållit om yttrande i vad mig angår över försvarsrevisionens betänkande och förslag rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass. Med anledning härav har jag äran anförä följande beträffande marinen i *allmän tjänst* tilldelade värnpliktiga av 1919 års klass.

Försvarsrevisionen föreslår, att ifrågavarande värnpliktiga från och med den 1 mars skola uppdelas i två tjänstgöringsomgångar, av vilka den ena bör kvarstanna i tjänstgöring till slutet av juli och därefter hemförlovas under återstående delen av tjänstgöringsperioden, och den andra hemförlovas den 1 mars för att efter tilländalupen ledighet inrycka i tjänstgöring i slutet av maj månad och därefter fortsätta tjänstgöringen till periodens slut.

Beträffande detta förslag torde till en början kunna erinras, att det samma med hänsyn till att tidpunkten för hemförlovningen av andra tjänstgöringsomgångens värnpliktiga redan har passerats ej numera låter sig genomföra på föreslaget sätt. En framskjutning av hemförlovningen av andra omgångens värnpliktiga är därför nödvändig, om förslaget över huvud skall tillämpas.

Vidare torde man kunna utgå ifrån, att den nu i tjänst varande värnpliktskontingenten ej är tillräckligt stor för att vardera omgången skall kunna lämna bemanning till de för sommarövningarna avsedda fartygen. Då det med hänsyn till stampersonalens övningar ej låter sig göra att i någon nämnvärd grad inskränka rustningarna under den tidigare delen av sommaren, blir följden härav, att rustningarnas omfattning måste väsentligt inskränkas efter uttryckningen av de till första omgången hörande värnpliktiga. Högste befälhavaren över kustflottan saknar visserligen erforderliga uppgifter för beräkandet av storleken av den kontingent värnpliktiga, som skulle kunna avses för andra tjänstgöringsområden. Då emellertid flertalet av marinen i sjötjänst tilldelade värnpliktiga av 1919 års klass överförts till hären, blir denna tjänstgöringsomgång troligen otillräcklig redan för upprätthållandet av tjänsten vid stationer och varv. Fertalet av för sommarövningarna rustade fartyg skulle därför sannolikt behöva avrustas

efter första tjänstgöringsomgångens utryckning, varav svårigheter skulle uppstå såväl för ordnandet av stammens höstskolor som för kadetternas fortsatta övningar under augusti och september månader. Vad särskilt de senare beträffar förefaller det troligt att de ej skulle kunna bedrivas utan en betänklig omläggning av planen för övningarna, genom vilken utbildningsresultatet skulle äventyras.

Själva principen att ombyta besättningar å fartygen under pågående sommarövningar måste bestämt avstyrkas. Tillämpningsövningarna kunna ej bedrivas annat än med besättningar, som under föregående övning ombord blivit väl samövade, och efter de nya besättningarnas ömbarering skulle sådana övningar därför ej kunna fortsättas. I stället skulle utbildningsarbetet ombord komma att börjas på nytt, och den då återstående tiden är för kort för att något utbildningsresultat av militärt värde skulle kunna åstadkommas. Även om den tillgängliga värnpliktskontingenten vore tillräckligt stor för ett ombyte av besättningarna på samtliga rustade fartyg, måste därför en sådan åtgärd betecknas som i hög grad olämplig.

Försvarsrevisionens förslag innebär, enligt vad sålunda påvisats, så väsentliga olägenheter, att jag ej anser mig kunna förorda dess genomförande. Vid bedömandet av frågan om en avkortning av tjänstgöringstiden för ifrågavarande värnpliktiga bör givetvis hänsyn tagas till den omständigheten, att dessa värnpliktiga redan inryckt till tjänstgöring, och att en ändring av deras tjänstgöringstid under pågående utbildningsår verkar förryckande på hela övningsplanen för året liksom även på planen för stammanskapets utbildning. För den händelse en avkortning av tjänstgöringstiden anses böra verkställas, synes det mig därför lämpligast att, på sätt herr Kvarnzelius i särskilt yttrande föreslagit, allenast utverka riksdagens bemyndigande att hemförlova ifrågavarande värnpliktiga av 1919 års klass i den utsträckning, som med hänsyn till ett ändamålsenligt bedrivande av utbildningsarbetet kan i varje fall visa sig möjligt.

Stockholm den 9 mars 1920.

A. WACHTMEISTER.

G. Starck.

Bil. M.

Till Chefen för marinstaben.

Med anledning av Eder skrivelse nr 110 den 25 dennes, infor-
drande yttrande över försvarsrevisionens betänkande och förslag angå-
ende minskning av utbildningstiden för värnpliktiga av 1919 års klass,
har jag härmed äran meddela, att jag icke har något att erinra mot
det framlagda förslaget, i vad detta berör värnpliktiga ingenjörer och
elektroingenjörer.

Stockholm den 28 februari 1920.

A. VON ECKERMANN.

Bil. N.

Till Chefen för Marinstaben.

Till svar å Eder skrivelse den 25 nästlidna februari med anhållan om yttrande över försvarsrevisionens betänkande, I, har jag härigenom äran anföra följande.

Det förslag angående utbildning av värnpliktiga intendent, som framlades år 1914, var baserat på 500 dagars fredstjänstgöring för de värnpliktiga, fördelad i två perioder, en första på 105 dagar och en andra på 395 dagar, samt anslöt sig till den plan för utbildning till marinunderintendent i reserven, som föreslagits av 1911 års sakkunniga för utredning av frågan om marinintendentutbildningen.

Sägda sakkunniga föreslog såsom allmänt villkor för att vinna inträde såsom marinintendentslev att vara inskriven vid eller hava genomgått handelshögskolan.

Utbildningskurserna skulle bestå av:

dels *elevkurs* om tre månader vid Karlskrona station å den tid på året och av den omfattning, som vore stadgade beträffande elever, avsedda för stammen,

dels *aspirantkurs* om ett år, omfattande tjänstgöring i land såsom biträdande intendent vid någon av flottans stationer eller vid kustartilleriet enligt den fördelning, som av chefen för marinintendenturkåren bestämdes.

Förslaget angående utbildning av värnpliktiga intendent var så långt i huvudsak lika, dock med det företräde att det upptog sammanlagt 500 dagars övningstid emot den för reservmarinintendenterna föreslagna tiden $90 + 365 = 455$ dagar.

Sedan upphörde emellertid likheten, ty sakkunniga förutsatte, att marinunderintendenterna i flottans reserv skulle vara skyldiga dels att efter erhållen kommandering omedelbart efter utnämningen tjänstgöra ett år vid marinintendenturkåren, dels att under fjärde kalenderåret efter inträdet i reserven på kallelse inställa sig till repetitionsövning, bestående i praktisk tjänstgöring i land under en tid av högst tre månader.

Denna för tjänstbarheten så utomordentligt viktiga tjänstgöringstid av sammanlagt 15 månader efter utnämningen till marinunderintendent hade ingen motsvarighet i den uti förslaget angivna organisationen av värnpliktiga intendentur.

Jag har i yttrande över detta förslag anført, hurusom jag ansåge det vara tydligt, att de värnpliktiga intendenterna icke enligt förslaget skulle erhålla den utbildning och förvärva den erfarenhet i tjänsten, att de kunde fylla samma uppgifter som de enligt sakkunnigas förslag utbildade reservmarinintendenterna skulle hava fyllt, nämligen dels att vid mobilisering tillföra marinintendenturkåren personal till större antal än som i fredstid funnes tillgänglig, dels ock att under den tjänstgöring, som fullgjordes efter avslutad utbildning, bidra till fyllande av personalbehovet under fredstid. Härtill komme ytterligare, att det icke låte sig göra att av värnpliktiga intendentur utkräva med ekonomiskt ansvar förenat arbete inom intendentur- och räkenskapsväsendet — något som däremot låte sig göra med reservmarinintendenter — varför den värnpliktige intendentens verksamhet måste, även sedan han vunnit den utbildning, att hans arbete kunde tillgodogöras, inskränkas till biträdessysslor, som icke krävde sådant ansvar. Den i förslaget uttalade åsikten, att flottan genom tillkomsten av värnpliktiga intendentur skulle vid mobilisering tillföras *erforderligt* antal intendentur, kunde jag fördenskull icke biträda, utan kunde genom den föreslagna utbildningen allenast vinnas, att marinens intendentur erhöles en förstärkning av personal, användbar i mindre krävande intendenturtjänst.

Ej heller i fredstid kunde de värnpliktiga intendenterna, med hänsyn ej mindre till den ringa fackliga utbildning de skulle erhålla än även till begränsningen av deras verksamhetsområde, fylla plats som intendentur. I denna min åsikt hade jag funnit kraftigt stöd i av chefsintendenterna gjorda uttalanden.

Jag har vidare erinrat om, att det även från handelshögskoleelevernas sida måste komma att kännas nedslående att behöva såsom värnpliktiga fullgöra en lång fredstjänstgöring, utan att utbildningen bleve till gagn för staten. Genom utdanning till reservbefäl vid armén syntes handelshögskoleelevernas värnpliktsutbildning däremot kunna tillfullo utnyttjas.

Någon anledning att ändra den ståndpunkt jag enligt ovanstående intagit till frågan om utbildning av värnpliktiga intendentur finnes icke.

På grund av vad sålunda anförts, vidhåller jag min åsikt, att det är ytterst olämpligt att inskriva handelshögskoleelever och likställda såsom värnpliktiga intendentur.

Den givna slutledningen av vad jag nu anfört är, att jag anser det vara skäligen betydelselöst, huruvida värnpliktiga studenter m. fl., som enligt nu gällande bestämmelser uttagas för utbildning till värnpliktiga intendent, övas ett par månader mer eller mindre.

Jag får slutligen äran anhålla, att detta mitt yttrande måtte få medfölja Edert blivande underdåniga utlåtande över försvarsrevisionens betänkande.

Stockholm den 3 mars 1920.

HENRY LINDBERG.

Oscar von Malmberg.

Bil. O.

Till Chefen för Marinstaben.

Yttrande

med anledning av försvarsrevisionens betänkande och förslag rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass.

Enligt nuvarande bestämmelser uppgår sammanlagda tjänstgöringstiden för marinens värnpliktiga läkare till 455 dagar fördelade på en första tjänstgöring om 90 och en andra om 365 dagar. Försvarsrevisionen föreslår en avkortning av tjänstgöringstiden med 60 dagar, vilken avkortning skulle dragas från slutet av andra tjänstgöringsperioden. Tjänstgöringstiderna skulle således för ifrågavarande värnpliktiga komma att uppgå till:

för första tjänstgöringen	90 dagar
» andra »	305 »

Den andra tjänstgöringen för värnpliktiga läkare av 1919 års klass, vilken tjänstgöring kommer att fullgöras något av 4—11 åren, d. v. s. 1923—1930, skulle således i runt tal komma att omfatta 10 månader. I likhet med vad förut varit bestämt, synes densamma böra fullgöras i en följd och torde i övrigt för att bäst utnyttjas böra förläggas under tiden mars—december. Den teoretiska fackutbildningen om 45 dagar kunde då försiggå 1 mars—15 april, den praktiska fackutbildningen under tjänstgöring ombord eller i land 15 april—31 maj och facktjänstgöringen 1 juni—31 december. Under tiden 15 april—31 december torde i allmänhet ett stort antal fartyg hållas rustade, och större möjligheter föreligga sålunda att placera de värnpliktiga till tjänstgöring ombord, än under tiden 1 januari—15 april. Ävenledes lämnas med denna tidsfördelning större möjligheter för de medicine kandidater, varom här är fråga, att under januari—februari fullgöra de vid denna tid pågående 2-månaderskurserna för medicine licentiatexamen. Om, som chefen för marinstaben föreslagit, uttryckning skulle äga rum 26 augusti, föreligger

vid denna tidpunkt av året endast möjlighet att den 1 september påbörja då vidtagande kurser i rättsmedicin, pediatrik och obstetrik, men icke i övriga ämnen.

Stockholm den 27 februari 1920.

GUNNAR NILSON.

R. Ströman.

Bil. P.

Yttrande

**Över Försvarsrevisionens betänkande och förslag den 12 februari 1920
rörande minskning av utbildningstiden för kustartilleriet tilldelade
vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass.**

I. Vapenföra värnpliktiga i allmänhet.

I skrivelse den 6 december 1919 har jag ingående uttalat mig angående ett av revisionen tidigare framställt förslag att avkorta övnings-tiden med 130 dagar. Vad jag därvid yttrat äger sin tillämpning även beträffande det nu avgivna förslaget, vadan mitt utlåtande i förevarande fall torde kunna inskränkas till ett enbart konstaterande av det faktum, att ett genomförande av detta förslag nästan lika så litet som det först-nämnda tillstädjer, att de fordringar med avseende på tjänstbarhet och krigsberedskap, som ofrånkomligen måste uppställas på för våra kust-fästningar avsedd bemanning av vapenföra värnpliktiga, kunna på till-fredsställande sätt fyllas.

Revisionens motivering för nu i betänkandet ifrågasatt reduktion av övnings-tiden med 87 dagar är emellertid av så anmärkningsvärd natur, att jag icke med tystnad kan förbigå densamma. En noggrann utred-ning rörande möjligheterna för en dylik reduktion och en redogörelse för de konsekvenser, denna antages medföra beträffande personalens ut-bildning, inre tjänstens upprätthållande och säkerställandet av krigsbe-redskapen, saknas fullständigt; och dock hade det väl varit just de slutsatser, vartill denna utredning givit upphov, som bort läggas till grund för förslaget om avkortningen.

Revisionen säger sig visserligen hava undersökt, huruvida icke med möjligaste tillgodoseende av såväl utbildningen som krigsberedskapen en reduktion av tjänstgöringstiden skulle kunna ske i ungefär samma om-fattning, som föreslagits i fråga om flottans värnpliktiga. Denna un-dersökning, vilken, såvitt av betänkandet framgår (sid. 134), är i högsta grad summarisk, företer dessutom den egendomligheten, att den fotar

sig på oriktigt återgivna uppgifter, hämtade ur min ovanberörda skrivelse den 6 december 1919.

Till en början säger revisionen: »*Vad då först vårgruppen beträffar, framgår av chefens för kustartilleriet yttrande, att de till denna grupp hörande värnpliktiga icke böra påbörja tjänstgöringen senare än den 20 mars*». Jag har så långt ifrån uttalat mig på detta sätt, att jag i stället med all kraft betonat, att dessa värnpliktiga böra inrycka 1 ¹/₂ månad tidigare d. v. s. i början av februari, förslagsvis den 2, eller med andra ord den nuvarande tidpunkten för vårkontingentens inryckning (sid. 129). Hur detta mitt uttalande kan tolkas på sätt i betänkandet skett, är mig alldeles ofattligt.

Revisionen säger vidare: »*Å andra sidan hava de militära myndigheterna gjort gällande, att säkerhetstjänsten å kustfästningarna kräver, att dessa icke under någon del av året äro helt i avsaknad av vapenföra värnpliktiga*». Även i detta fall nödgas jag konstatera, att mitt yttrande blivit orätt refererat. Det i förevarande avseende så synnerligt viktiga attributet »någorlunda välövade» (sid. 124) har nämligen helt enkelt fått bortfalla och på så vis har revisionen trott sig kunna fastslå, att ur krigsberedskapssynpunkt kan såsom antaglig godkännas en anordning, varvid den ena kontingentens inryckning äger rum dagen före den andra kontingentens utryckning.

Revisionen säger vidare: »*Vid sådant förhållande har revisionen, utan att för närvarande ingå på någon närmare prövning av denna de militära myndigheternas uppfattning, ansett lämpligt att ifrågavarande grupp (vårgruppen) kvarstannar i tjänstgöring intill dess höstgruppen av 1920 års klass inryckt till första tjänstgöring, vilket förutsättes komma att ske å samma dag som under 1919 eller den 11 november*». Sedan revisionen sålunda, såsom ovan påvisats, genom ett felaktigt återgivande av tvenne av mig i min merberörda skrivelse den 6 december 1919 gjorda uttalanden förskaffat sig utgångspunkt för sitt yrkande på avkortning, fixerar revisionen densamma till 87 dagar för bägge kontingenterna och förordar samtidigt en »saxning» mellan vårkontingenten 1919 och höstkontingenten 1920 av en, säger en, dag.

Revisionens tillvägagående beträffande valet av sätt och medel för motiveringen av sitt här nämnda förslag talar för sig själft och torde icke kräva någon ytterligare belysning från min sida. Jag vill endast framhålla, att om revisionen ingått på en prövning av de militära myndigheternas uppfattning — något som väl med hänsyn därtill, att dessa representera sakkunskapen, varit det enda riktiga och naturliga —, den ej gärna kunnat undgå finna, att dess tilltänkta förslag varit alltigenom

utförbart med hänsyn just till, såsom den själv framhållit, möjligaste tillgodoseende av såväl utbildningen som krigsberedskapen.

Revisionen avslutar sitt yttrande med följande ord: »*Därest tjänstgöringen ordnas på nu angivet sätt och en efter de nya förhållandena lämpad omläggning av den nuvarande utbildningsplanen företages, anser revisionen, att tillfälle att i viss utsträckning deltaga i skjut- och mineringsskolornas övningar bör kunna beredas de till höstgruppen hörande värnpliktiga. För vårgruppens värnpliktiga möter givetvis icke något hinder härutinnan och denna grupp kommer jämväl att kunna deltaga i årets repetitionsövningar. Vad slutligen säkerhetstjänsten angår, torde denna enligt förslaget få anses nöjaktigt tillgodosedd.*»

Det torde böra bemärkas, att en omläggning av utbildningsplanen under inga omständigheter låter sig göra vid en så framskriden tidpunkt av övningsåret som den 20 mars. Skjut- och mineringsskolorna måste givetvis vara förlagda till en för dem gynnsam tid på året. Det är då också självfallet, att övriga skolor och kurser måste så grupperas och inpassas i utbildningsplanen, att den för deltagande i de förstnämnda skolorna erforderliga utbildningen är för handen, innan personalen kommenderas till genomgående av desamma. Denna synpunkt har varit bestämmande vid utarbetandet av nu gällande föreskrifter för utbildningen vid kustartilleriet och måste även framdeles bliva härutinnan normerande, för så vitt en ändamålsenlig utbildningsplan överhuvudtaget skall kunna upprättas och vidmakthållas.

Det torde under sådana omständigheter vara tämligen tydligt, att en omläggning av den nu tillämpade utbildningsplanen i syfte att anpassa densamma efter de av revisionen förordade övningstiderna icke är genomförbar. Vid sådant förhållande bortfaller även stödet för revisionens visserligen ej utsagda men väl dock förutsatta uppfattning om, att höst- och vårgrupperna skulle kunna draga verklig nytta av sitt deltagande i skjut- och mineringsskolorna. De kunna nog »i viss utsträckning deltaga» i övningarna därstädes, men utbildningsresultatet blir alldeles otillfredsställande, i förra fallet genom att uttryckningen äger rum den 6te d. v. s. innan skjutskolan varit förlagd till Vaxholms eller Älvsborgs fästningar och i övrigt vid en tidpunkt, då i stort sett många av övningsårets viktigaste övningar både vid skjutskolan och vid mineringsskolan taga sin början, och i senare fallet därigenom, att personalen vid sin kommendering till skolorna saknar den nödvändiga förutbildningen.

Då här nämnda skolor under alla förhållanden för sitt bestånd och sin verksamhet äro beroende av att ett tillräckligt antal nöjaktigt utbildade värnpliktiga deltaga i desamma, torde vara uppenbart, att ett

genomförande av revisionens förslag komme att visa sig synnerligen ogynnsamt ej blott för höst- och vårgruppernas egen utbildning, utan även för befälets och företrädesvis stammanskapets. Att i sistberörda hänseende verkningarna komme att sträcka sig väsentligt längre än revisionen tänkt sig, måste med styrka betonas. Det är ur skolelevernas av stammen led, underbefälet skall rekryteras. Försumpas manskaps-skolorna, så nedbrytes hela organisationen, och varje åtgärd, som omedelbart eller medelbart har ett dylikt resultat till följd, gör det omöjligt för kustartilleriets personal att fylla sin uppgift.

Vad här sagts om skjut- och mineringsskolorna, gäller i det stora hela även om repetitionsövningarna, vilkas uppgift är att under samövning utbilda kustartilleripersonalen på ett mot krigets förhållanden i möjligaste mån svarande sätt. Utbytet av dylika övningar, i vilka endast fåtaliga och till större delen underhålligt utbildade trupper deltog, skulle av naturliga skäl bli långt ifrån tillfredsställande — detta ej minst för befälet, för vilket dessa övningar äro de enda, varunder lösandet av krigsmässiga uppgifter överhuvudtaget kan förekomma.

Att revisionen slutligen kan anse säkerhetstjänsten nöjaktigt tillgodosedd efter den ¹¹ 11 1920 är oförståeligt, i all synnerhet som revisionen måste vara väl underkunnig om det vid upprepade tillfällen framhållna faktum, att omkring 50 % av kustartilleriets stammanskap är vakant, något som oundgängligen medför, att man för krigsberedskapens upprätthållande i en mycket stor utsträckning måste räkna med ett insättande av tillräckligt utbildade vapenföra värnpliktiga i piketbemanningarna. Varifrån dessa skola tagas efter sagda datum är ofattligt, då ju vid denna tidpunkt endast den fullständigt oövade höstgruppen av 1920 års klass finnes att tillgå.

Mitt slutomdöme beträffande revisionens föreliggande förslag till avkortning av övningstiden för kustartilleriets vapenföra värnpliktiga i allmänhet av 1919 års klass kan, på grund av vad jag ovan anförde och i betraktande av de skäl mot förkortning jag anförde i min skrivelse den 6 december 1919, endast bli, att detsamma varken medgiver en ur militär synpunkt tillfredsställande utbildning av personalen eller fyller kravet på en nöjaktig krigsberedskap å kustfästningarna.

II. Studenter och likställda.

Vidkommande denna kategori värnpliktiga av 1919 års klass har jag i min merberörda skrivelse den 6 december 1919 bl. a. yttrat, att »för att uppnå det resultat, som med dessa värnpliktigas utbildning

avses, kan någon ändring med avseende å tiden för deras uttryckning ej vidtagas, enär därigenom den ur mobiliseringssynpunkt viktigaste egenskapen hos dem, d. v. s. nödig vana och rutin i befälsföring, icke skulle i erforderlig mån komma att utvecklas. Det är nämligen ej tillfyllest för detta ändamåls vinnande, att de bl. a. deltaga i skjut- resp. mineringsskolornas övningar, vilka icke avslutas förrän omkring mitten av augusti månad 1920, de måste även fullgöra praktisk befälstjänstgöring under de därpå följande regementsövningarna.»

Jag kan med hänsyn till sagda min uppfattning, vilken fortfarande står orubbad, under inga förhållanden tillstyrka revisionens förslag om en avkortning med 42 dagar, motsvarande tiden för de övningar, under vilka studenter och likställda fullgöra sin praktiska befälstjänstgöring, vilken ur utbildningssynpunkt icke kan förläggas till annan tidsperiod.

Stockholm den 5 mars 1920.

H. WRANGEL.

Chef för Kungl. Kustartilleriet.

A. von Schinkel.

Bil. Q.

Till KONUNGEN.

Genom nådig remiss den 24 sistlidne februari anbefalld att i samråd med medicinalstyrelsen skyndsamt avgiva underdånigt utlåtande i fråga om genomförbarheten av försvarsrevisionens förslag rörande minskning

av utbildningstiden för vissa värnpliktige av 1919 års klass med hänsyn till hälsotillståndet — särskilt förekomst av influensa — vid marinen, får jag efter att hava samrått med medicinalstyrelsen, härmed i underdånighet anföra följande.

Nu pågående influensaepidemi har enligt till mig inkomna rapporter i avseende å antal insjuknade, morbiditet m. m. till och med den 27 februari förlöpt såsom nedanstående tabell utvisar. Inga dödsfall hava hittills förekommit.

Förläggningssort.	Personalstyrka.	Dag för epidemiens början.	Största antal insjuknade.		Minsta antal insjuknade.		Insjuknade den 27/2.	Kvarliggande den 27/2.	Summa insjuknade t. o. m. den 27/2.	Dödsfall.	Morbiditetsprocent.
			Antal.	Dag.	Antal.	Dag.					
Stockholms station	828 (vpl. 523)	24/2	25	26/2	6	25/2	21	59	62	—	7,5
Karlskrona station	2,491 (vpl. 933)	11/2	24	19/2	4	26/2	10	30	229	—	9,2
Karlskrona kustartilleriregemente	762 (vpl. 290)	14/2	15	25/2	4	16/2	9	48	128	—	16,8
Vaxholms d:o	833 (vpl. 413)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älvsborgs fästning	230 (vpl. 112)	17/2	9	17/2	1	21/2	2	24	38	—	16,5
Karlskronaavdelningen..	537 (vpl. 182)	7/2	6	20/2	0	16/2	0	22	51	—	9,5
2. pansarbåtsdivisionen	835 (vpl. 389)	10/2	27	18/2	2	24/2	2	27	198	—	23,7
Summa	5,683	—	—	—	—	—	44	210	706	—	12,5

Dessutom hava å flygskolan vid Hägernäs — »Freja» — den 24—28 februari förekommit 18 och å 3. mineringsdivisionen — »Rota» — den 27—28 februari 5 fall av influensa.

Sedan ovanstående tabell uppgjorts, inträffade vidare den 28 februari vid Vaxholms kustartilleriregemente de första 7 fallen av influensa.

För genomförbarheten av ifrågavarande försvarsrevisionens förslag med hänsyn till hälsotillståndet vid marinen — särskilt nu pågående influensaepidemi — torde endast faran av att de hemförlovade värnpliktige verka som smittospridare i hemorten böra tagas i betraktande. Som av ovanstående tabell framgår, har ett förhållandevis stort antal fall av influensa

inträffat å marinens förläggningssorter utom vid Stockholms station, Vaxholms kustartilleriregemente, 3. mineringsdivisionen och flygskolan vid Hägernäs. Vid marinens truppförband finnas sålunda åtskilliga värnpliktige, som om de skulle hemsändas, kunna tänkas föra smitta med sig. Till undvikande härav synas endast friska individer böra tillåtas lämna förläggningssorten och bestämmelser torde sålunda för detta ändamål böra utfärdas.

Vad beträffar de marinens förläggningsplatser, där nu pågående influensaepidemi är i avtagande, synas de värnpliktige, som därunder varit insjuknade i influensa men minst 10 dygn före hemförlovningen varit feberfria, böra tillåtas lämna förläggningsplatsen. Övriga, som i nu pågående epidemi antingen äro sjuka i eller nyss hava haft influensa, torde böra kvarhållas, tills de varit feberfria i 10 dygn. De, som under denna epidemi icke varit insjuknade i influensa, tillåtas under viss förutsättning hemresa. Det kan nämligen, i betraktande av den relativt höga morbiditeten och epidemiens minskning för närvarande antagas, att redan nu ytterst få samt vid den tid, då hemförlovningen lär komma att äga rum, ännu färre av i influensa, förut icke insjuknade kunna medföra smitta i inkubationsstadiet. För kontrollens skull torde emellertid före avgången från respektive truppförband temperaturmätning böra företagas för avskiljande av dem, som möjligen kunna befinna sig i inkubationsstadiet av influensa. Med en regelrätt läkarundersökning torde för dessa fall icke vinnas mera än genom temperaturmätning, då andra objektiva symptom ej behöva förefinnas. Att ifrågasätta strängare åtgärder, exempelvis kvarhållande av alla dem, som ej säkert kunna konstateras hava genomgått influensa och sålunda skulle kunna erbjuda en viss risk för smittas spridande, synes mig ej berättigat dels på grund av den osäkerhet, som till följd av bristande kunskap om influensans smittoämne, dess sätt att verka och inkubationstid m. m. alltid måste vidlåda bedömandet av hithörande frågor, dels på grund av den lindriga naturen av sjukdomen vid marinens förläggningsplatser.

Det låter tänka sig, att åtminstone vid något av marinens truppförband epidemien inom kort har upphört. Skulle så bliva förhållandet, synes intet hinder för hemförlovning föreligga, blott 10 dagar förflutit efter konstaterandet av det sista influensafallet.

Vad angår Stockholms station, Vaxholms kustartilleriregemente, 3. mineringsdivisionen och flygskolan vid Hägernäs, där epidemien nyligen utbrutit och där sjukdomens blivande art ännu kan vara oviss, synes tills vidare ingen omedelbar hemförlovning böra äga rum annat än av dem, som efter genomgången influensa i minst 10 dagar varit

feberfria. Först när epidemien börjat avtaga eller slutat, torde även vid dessa truppförband, eventuellt efter ett kommande nådigt beslut, samma bestämmelser böra tillämpas som vid marinen för övrigt.

På grund av det anförda får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t utfärda föreskrifter,

dels att, i enlighet med av försvarsrevisionen avgivet förslag vid marinens truppförband, med undantag av Stockholms station, Vaxholms kustartilleriregemente, 3. mineringsdivisionen och flygskolan vid Hägernäs, de värnpliktige må när som helst hemförlovas, vilka, antingen, därest de i nu pågående epidemi varit insjuknade i influensa, i minst 10 dygn efter sjukdomens upphörande varit feberfria, eller, utan att i nu pågående epidemi hava varit insjuknade i influensa, vid före hemförlovningen företagen temperaturmätning befinnas vara feberfria,

dels att, om 10 dagar förflutit före den avsedda hemförlovningen, utan att fall av influensa därunder inträffat vid truppförbandet, uttryckning må äga rum.

Stockholm den 1 mars 1920.

Underdånigst

GUNNAR NILSON.

R. Ströman.

Bil. R.

Underdånigt utlåtande.

Efter att hava samrått med chefen för marinstaben får marinförvaltningen härmed meddela, att verkningarna i ekonomiskt hänseende vid genomförandet av det i försvarsrevisionens ifrågavarande betänkande framlagda förslaget till minskning i de värnpliktigas utbildningstid kunna beräknas sålunda:

**För värnpliktiga, som hemförlovas för att efter 90 dagar
fortsätta sin utbildning.**

Kostnadsökning:

Hämtnings- och hemforslingskostnader per man (enligt
grunderna för anslagets beräkning) kronor 15: —

Kostnadsminskning per man och dag:

Naturaunderhåll (enligt portionspriset under 1:a kvartalet 1920, i medeltal)	kronor	2: 22
Penningbidrag	»	0: 50
	Summa kronor	2: 72

Härvid har ej beräknats någon kostnadsminskning för minskat beklädnadsunderhåll, då den besparing, som genom hemförlovningen skulle åstadkommas, beräknas åtgå för tvättning och underhåll av beklädnad, som erfordras under den tid de värnpliktiga äro hemförlovade.

För 90 dagars avkortning av utbildningstiden skulle sålunda kostnader av nu angivet slag för varje värnpliktig minskas med kronor $90 \times 2: 72 - 15 ==$ kronor 229: 80.

För värnpliktig, som hemförlovas vid slutet av utbildningstiden.

Kostnadsminskning per man och dag:

Naturaunderhåll	kronor	2: 22
Penningbidrag	»	0: 50
Beklädnad	»	1: 39
	Summa kronor	4: 11

För 90 dagars avkortning av utbildningstiden skulle sålunda kostnader av nu angivet slag minskas med kronor $90 \times 4: 11 ==$ kronor 369: 90.

Beträffande här ovan upptagna belopp för kostnadsminskning å naturaunderhåll och beklädnad anser sig marinförvaltningen böra fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att 1920 års anslag för ifrågasvarande kostnader äro beräknade med en dagkostnad per man och dag av:

för naturaunderhåll 58 öre

» beklädnad 41¹ »

under det att de kostnader, som marinförvaltningen har räknat med, hänföra sig, beträffande naturaunderhåll till portionskostnaden vid flottan under 1:a kvartalet innevarande år och ifråga om beklädnaden till ett värde, som approximativt uppskattats med ledning av de nuvarande verkliga beklädnadskostnaderna för stammanskapet.

Den totala minskningen i kostnaderna kan marinförvaltningen icke beräkna, då enligt vad chefen för marinstaben förklarar, antal man, som under de olika perioderna skola hemförlovas, icke kan uppgivas.

Beträffande de ekonomiska verkningarna på övningsanslaget kunna desamma, likaledes enligt vad chefen för marinstaben meddelat, ej angivas, enär med hänsyn till att den av försvarsrevisionen förutsatta tiden för hemförlovningens början redan är passerad och kännedom saknas om den eventuella avkortningens förläggning och omfattning, varför ej nu kan bedömas i vad mån de för innevarande år planerade fartygsexpeditionerna kunna komma till utförande i händelse en avkortning skulle vidtagas.

I ärendets handläggning deltagande: undertecknad chef, Wolff, Majström, föredragande, och Halldén, varjämte stabschefen hos chefen för kustartilleriet von Schinkel deltagit i ärendets behandling.

Stockholm den 8 mars 1920.

Underdånigst

På kungl. marinförvaltningens vägnar

HENRY LINDBERG.

E. A. Gräntz.